N. 29. — ВТОРНИКЪ. 19 Марта. / 19 Marca. WTOREK. — N. 29.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ
по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna:
W Wilnie . rs 10
Z przesyłką — 12
Półroczna:
W Wilnie . — 5
Z przesyłką. — 6

Kwartalna:
W Wilnie . — 3
Z przesyłką. — 3 k. 50
Miesięczna . — 1
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI
we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

Часть Оффиціальная.

С.-Петербургъ, 16-го марта.

ИЗВѢСТІЯ ИЗЪ ПОЛЬШИ.

ПОСЛѢДНІЯ ТЕЛЕГРАФИЧЕСКІЯ ДЕПЕШИ.

Краковъ, 11-го марта.

До сихъ поръ задержано 1,300 инсургентовъ, перешедшихъ чрезъ границу въ Галицію; при нихъ 2 орудія и 120 лошадей. Лангевичъ заключенъ въ краковскую цитадель. Онъ уроженецъ Кроточина въ Познани.

Варшава, 12-го марта.

10-го марта, флигель-адъютантъ полковникъ кн. Витгенштейнъ, съ тремя ротами, атаковалъ и разбилъ шайку Миленскаго въ лѣсахъ Казимиржа. Мятежники были въ значительныхъ силахъ; въ шайкѣ было много отставныхъ прусскихъ солдатъ, вооруженныхъ винтовками. Они дѣйствовали съ знаніемъ дѣла и благоразуміемъ. 5 часовъ продолжался упорный бой; мятежники потерпѣли огромную потерю; предводитель ихъ, Миленскій, тяжело раненъ, но успѣлъ бѣжать въ Познань; почти всѣ прочіе начальники шайки убиты или ранены. Въ числѣ послѣднихъ оказались два зуава. Захвачено много оружія, повозки съ зарядами и припасами и другія тяжести. Съ нашей стороны убитыхъ 6, раненыхъ 2 офицера и 36 нижнихъ чиновъ.

Остатки шайки въ тотъ же день окончательно истреблены колонною маіора Нелидова, прибывшаго на подкрѣпленіе кн. Виттенштейна отъ Влацлавска къ Слезину. Всѣ окрестныя селенія и мызы переполнены ранеными.

Отрядъ кн. Витгенштейна прибылъ сегодня въ Конинъ, гдѣ войскамъ данъ необходимый отдыхъ.

Варшава, 13-го марта.

Вступившая 3-го марта изъ Галиціи въ люблинскую губернію шайка Чаховскаго, силою до 1.000 чел. хорошо вооруженныхъ, встрѣчена отрядомъ полковника Мѣдникова. Послѣ схватокъ въ лѣсахъ эдлянскомъ, будзяржскомъ и гутакржемовскомъ и упорнаго боя въ ціосменскихъ дебряхъ, 8-го и 9-го марта совершенно разбита и малыми партіями ушла за границу. Мятежники понесли весьма большую потерею; въ числѣ убитыхъ Чаховскій и 2 ксендза; взято въ плѣнъ 10; у насъ убитыхъ 10, раненыхъ 18; отбито у мятежниковъ оружіе, 15 лошадей, важныя бумаги и костельныя вещи.

Отряды, въ 3 ночи и 2 дня пройдя 120 верстъ, выдержали четыре кровопролитныхъ боя.

Мѣдниковъ возвратился въ Яновъ 11-го марта.

Варшава, 13-го марта.

Высланный изъ кр. Замостья, 10-го числа, отрядъ маіора Оголина, изъ 2 ротъ, 1 эскадрона уланъ и 1 сотни казаковъ, настигъ 12-го числа за Краснобродомъ шайку Лелевеля, силою до 500 человѣкъ, атаковалъ ее, разбилъ и взялъ орудіе. Мятежниковъ убито на мѣстѣ до 200. Нашихъ убито 1 казакъ, раненъ 1 офицеръ (уланскій поручикъ Ферболіусъ), 2 казака и 2 пѣхотныхъ солдата. Полагаютъ, что Лелевель въ числѣ убитыхъ.

Варшава, 14-го марта.

12-го числа, въ окрестностяхъ Стечека, шайка Левандовскаго была одновременно атакована двумя ротами саперъ и двумя костромскаго пѣхотнаго полка, вышедшими изъ Сѣдлецъ. У мятежниковъ много убитыхъ; Левандовскій самъ раненъ и взятъ въ плѣнъ. у насъ убитъ 1 казакъ и ранены 3 человѣка.

Варшава, того же числа.

Отрядъ изъ 2 ротъ витебскаго полка, посланный изъ Ченстохова для преслѣдованія шайки Цѣшковскаго, настигъ и разбилъ ее 10-го марта, близь д. Кузницы, у станціи Лазы. У мятежниковъ, кромѣ убитыхъ, взято нѣсколько плѣнныхъ, ящикъ съ порохомъ, нѣсколько ружей и вся переписка. У насъ 2 раненыхъ.

(Сѣв. Поч.)

Именнымъ Высочайшимъ указомъ, даннымъ правительствующему сенату 8-го марта, Всемилостивѣйше повелѣно: исправляющему должность минскаго гражданскаго губернатора, дѣйствительному статскому совѣтнику КАЖЕВНИКОВУ быть минскимъ гражданскимъ губернаторомъ.

(Сѣв. Поч.)

По предмету обложенія поземельною податью безземельныхъ крестьянъ, желающихъ причислиться къ казеннымъ селеніямъ. Одна палата государственныхъ имуществъ испрашивала разрѣшенія министерства государственныхъ имуществъ по вопросу о порядкѣ обложенія поземельною податью безземельныхъ крестьянъ, желающихъ перечислиться къ казеннымъ селеніямъ. Согласно Высочайшему повелѣнію 7-го ноября 1862 г., въ разрѣшеніе возбужденныхъ вопросовъ, министерство государственныхъ имуществъ, циркуляромъ отъ 23-го ноября 1862 г., за N. 24, пояснило палатамъ государственныхъ имуществъ, что если дворовые люди или крестьяне имѣній мелкопомѣстныхъ владѣльцевъ не воспользуются правомъ приписки къ многоземельнымъ казеннымъ селеніямъ безъ согласія обществъ и пожелаютъ приписаться къ малоземельнымъ селеніямъ государственныхъ крестьянъ, и притомъ къ такимъ, въ коихъ подати и денежныя повинности платятся не только съ душъ, но и съ доходовъ (отъ земель, промысловъ и за отпускъ лѣса), крестьяне же сихъ селеній изъявятъ согласіе на приписку означенныхъ лицъ, но съ условіемъ, чтобы приписывающіеся, пользуясь землею, участвовали и въ платимыхъ обществами по-доходныхъ сборахъ (за земли, промыслы и отпускъ лѣса),— то таковыя приписки могутъ быть допускаемы безпрепятственно. Такъ какъ Высочайше утвержденнымъ 6-го августа 1861 г. журналомъ главнаго комитета объ устройствѣ сельскаго состоянія предоставлено безземельнымъ крестьянамъ всѣхъ вообще имѣній, увольняемымъ, на основаніи 8 ст. мѣстн. полож. для великор. и бѣлор. губерній, приписываться къ имѣющимъ излишнія земли казеннымъ селеніямъ, со льготами отъ казенныхъ податей и земскихъ повинностей на два года и отъ рекрутскаго—въ теченіе трехъ лѣтъ, то министерство государственныхъ имуществъ, по соглашеніи съ министерствомъ внутреннихъ дѣлъ, циркуляромъ отъ 14-го февраля, за N. 5, разрѣшило палатамъ государственныхъ имуществъ причислять безземельныхъ крестьянъ, увольняемыхъ изъ обществъ, согласно 8 ст. упомянутаго положенія, къ неимѣющимъ излишней земли казеннымъ селеніямъ, на основаніяхъ, изъясненныхъ въ циркулярѣ отъ 23-го ноября 1862 г., за N. 24, для дворовыхъ людей и крестьянъ мелкопомѣстныхъ имѣній (28-го февраля 1863 г.; по земск. отд. N. 2,580).

— ***О распространеніи силы 328 ст. уст. кред. на сообщаемыя гражданскими палатами губернскимъ по крестьянскому дѣлу присутствіямъ свѣдѣнія объ имѣніяхъ, по коимъ производится выкупъ земли крестьянами.*** Бывшій министръ юстиціи, статсъ-секретарь графъ Панинъ, входилъ въ главный комитетъ объ устройствѣ сельскаго состоянія съ представленіемъ о распространеніи силы 328 ст. устава кредитнаго на сообщаемыя гражданскими палатами губернскимъ по крестьянскому дѣлу присутствіямъ свѣдѣнія объ имѣніяхъ, по коимъ производится выкупъ земли крестьянами. Главный комитетъ, согласно представленію бывшаго министра юстиціи, полагалъ: предоставить управляющему министерствомъ юстиціи подтвердить гражданскимъ палатамъ, чтобы доставляемые отъ нихъ губернскимъ по крестьянскимъ дѣламъ присутствіямъ, на основаніи статей 99 и 100 Высочайше утвержденнаго 19 февраля 1861 года положенія о выкупѣ, отзывы о долгахъ, искахъ и запрещеніяхъ по имѣніямъ, въ коихъ находятся выкупаемыя крестьянами земли, заключали свѣдѣнія вполнѣ вѣрныя, подъ опасеніемъ за невѣрность или неточность оныхъ, отвѣтственности, опредѣленной по статьѣ 328 устава кредитнаго (т. XI ч. 2) за выдачу невѣрныхъ свидѣтельствъ для представленія имѣній въ залогъ. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, на журналѣ главнаго комитета объ устройствѣ сельскаго состоянія, въ 30-й день января 1863 года, соизволилъ написать собственноручно: *„Исполнить."*

(Сѣв. Поч.)

Виленскій военный, гродненскій ковенскій и минскій генералъ-губернаторъ получилъ отъ исправляющаго должность начальника минской губерніи и представилъ въ министерство внутреннихъ дѣлъ двадцать два всеподданнѣйшія письма съ изъявленіемъ вѣрноподданнической преданности ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ, поданныя крестьянами, вышедшими изъ крѣпостной зависимости, и другими лицами сельскаго и городскаго населенія минской губерніи.

Письма эти вызваны были настроеніемъ и стремленіями части мѣстнаго польскаго дворянства, обнаружившимися въ различныхъ заявленіяхъ о присоединеніи минской губерніи къ царству польскому.

Приводимъ подлинное содержаніе двухъ писемъ на Высочайшее Имя и письма на имя исправляющаго должность начальника минской губерніи.

1) „Благочестивѣйшему, Самодержавнѣйшему Великому ГОСУДАРЮ нашему ИМПЕРАТОРУ АЛЕКСАНДРУ НИКОЛАЕВИЧУ всея Россіи, освободителю народа русскаго отъ крѣпостной зависимости.

„Въ знакъ глубочайшей признательности, минскаго уѣзда, волости и села Прилѣпъ, обществъ: прилѣпскаго, тадулинскаго, раубицкаго, стодолищскаго, іустопольскаго и высоцкаго.

„Мы нижеподписавшіеся, предъ лицемъ Бога Всевидящаго и Правосуднаго, въ Его храмѣ, въ торжественный и приснопамятный день нашего освобожденія отъ неволи, симъ свидѣтельствуемъ и клянемся нашему Всемилостивѣйшему Освободителю, Великому ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ АЛЕКСАНДРУ НИКОЛАЕВИЧУ въ томъ, что люди недобрые оклеветали насъ предъ Нимъ, когда сказали, что мы желаемъ присоединиться къ Польшѣ, и что всѣ мы и наши потомки желаемъ жить и умереть подъ властію незабвеннаго Нашего ЦАРЯ-ОТЦА АЛЕКСАНДРА II и Его преемниковъ, въ неразрывномъ единеніи съ родною и единовѣрною

Część Urzędowa.

St.-Petersburg, 16-go marca.

WIADOMOŚCI Z POLSKI.

OSTATNIE DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Kraków, 11 marca.

Dotychczas zatrzymano 1300 insurgentów, którzy przeszli granicę w Galicji; przy nich 2 działa i 120 koni. Langiewicz zamknięty w cytadeli krakowskiéj. Urodził się w Krotoszynie w Poznańskiém.

Warszawa 12 marca.

D. 10 marca, fligiel adjutant pułkownik ks. Wittgensztejn, z trzema rotami atakował i rozbił bandę Mieleńskiego w lasach Kazimierza. Powstańcy mieli znaczne siły; w bandzie było wielu dymissjonowanych pruskich żołnierzy uzbrojonych w gwintówki. Oni działali ze znajomością rzeczy i rozsądnie. 5 godzin trwała zacięta walka; powstańcy ponieśli wielką stratę; dowódca ich Mieleński, ciężko ranny, lecz zdołał uciec do Poznania; prawie wszyscy inni naczelnicy bandy zabici lub ranieni. W liczbie ostatnich było dwóch zuawów. Schwytano wiele broni, furgony z nabojami i zapasami i inne ciężary. Ze strony wojska zabitych 6, rannych 2 oficerów i 46 żołnierzy.

Szczątki bandy tegoż samego dnia ostatecznie zniszczone przez kolumnę majora Nielidowa, który przybył na pomoc ks. Wittgensztejnowi od Włocławka do Slezina. Wszystkie okoliczne wsie i dwory przepełnione rannymi.

Oddział ks. Wittgensztejna przybył dziś do Konina, gdzie wojskom dano potrzebny odpoczynek.

Warszawa 13 marca.

Banda Czachowskiego w liczbie do 1000 dobrze uzbrojonych ludzi, którzy przeszli z Galicji do gubernji lubelskiéj, spotkana została przez oddział półkownika Miednikowa. Po utarczkach w lasach jedlańskim, budziarskim gutakrzemowskim i po zaciętéj bitwie w ciosmeńskich borach 8-go i 9-go marca została zupełnie rozbita i małemi partjami przeszła za granicę. Powstańcy ponieśli zupełną stratę; w liczbie zabitych Czachowski i dwóch księży; wzięto w niewolę 10; w wojsku zabito 10 raniono 18; a powstańcom odbito broń, 15 koni, ważne papiery i kościelne sprzęty.

Oddziały we trzy nocy i 2 dni przeszedłszy 120 wiorst wytrzymały cztery krwawe bitwy. Miednikow powrócił do Janowa 11-go marca.

Warszawa 13 marca.

Wysłany z tw. Zamościa 10-go oddział majora Ogolina, z 2 rot, 1 szwadronu ułanów i 1 seciny kozaków napadł 12 za Krasnobrodem na bandę Lelewela w liczbie do 500, atakował ją, rozbił i zabrał działo. Powstańców zabito na miejscu do 200. W wojsku zabity 1 kozak, raniony 1 oficer (porucznik ułanów Ferbelius), 2 kozaków i 2 pieszych żołnierzy. Powiadają, że w liczbie zabitych jest Lelewel.

Warszawa, 14 marca.

Dnia 12-go t. m., w okolicach Steczka, banda Lewandowskiego była jednocześnie atakowana przez dwie roty saperów i dwie kostromskiego półku, które wyszły z Siedlec. U powstańców wielu zabitych; Lewandowski raniony i wzięty w niewolę. U nas zabity 1 kozak i ranionych trzech ludzi.

(Pocz. Pół.)

Warszawa tegoż dnia.

Odział z 2 rot witebskiego półku, posłany z Częstochowy dla ścigania bandy Cieszkowskiego, dopędził i rozbił ją 10-go marca, niedaleko wsi Kuźnicy, i stacji Łazy. U powstańców prócz zabitych, wzięto kilku jeńców, furgon z prochem, kilka fuzij i całą korrespondencję. U nas 2-ch ranionych. (Pocz. Pół.)

— W imiennym najwyższym ukazie, danym rządzącemu senatowi 8-go marca, Najwyżéj rozkazano: pełniącemu obowiązki Mińskiego cywilnego gubernatora, rzeczywistemu radcy stanu KAŻEWNIKOWI być Mińskim cywilnym gubernatorem.

O opodatkowaniu terrytorjalném włościan bez ziemi, życzących należéć do skarbowych wsi. Jedna izba dóbr państwa prosiła ministerjum dóbr państwa o rozwiązanie kwestji, jaką koleją czynić opodatkowanie terrytorjalne włościan bez ziemi, życzących należeć do wsi skarbowych. Zgodnie z Najwyższym rozkazem 7-go listopada 1862 roku, w rozstrzygnieniu wszczętych kwestij, ministerjum dóbr państwa, okolnikiem z 23 listopada 1862 r. N. 24 zawiadomiło izby dóbr państwa, iż jeśli ludzie dworscy lub włościanie majątków należących do właścicieli drobnych, nie skorzystają z prawa przypisywania się do obfitujących w grunta majątków skarbowych bez przyzwolenia gromad, a życzyć będą przypisać się do skarbowych majątków mających mało gruntów, i to jeszcze do takich, gdzie podatki i powinności pieniężne opłacają się nie tylko od duszy, ale też i od dochodów (z ziemi, od przemysłu i za wydawanie lasu) a włościanie tych majątków wyrażą zgodzenie się na przypisanie rzeczonych osób, lecz z warunkiem, aby przypisujący się, użytkując z ziemi brali udział i w poborach opłacanych przez gromady za dochody (od ziemi, przemysłu i za wydawanie lasu)—wtedy podobne przypisywania się mogą być uskuteczniane bez przeszkody, Ponieważ Najwyżéj zatwierdzonym 6 sierpnia 1861 r. dziennikiem głównego komitetu o urządzeniu bytu wiejskiego dozwolono włościanom bez ziemi wszystkich w ogóle majątków, uwalnianym na mocy 8 art. ust. m. dla Wielkorossji, i białorus. guber. przypisywać się do majątków skarbowych, posiadających nadmiar gruntów, z ulgami od skarbowych podatków i powinności ziemskich przez dwa lata i od rekrutczyzny—w ciągu trzech lat, to ministerjum dóbr państwa po zniesieniu się z ministerjum spraw wewnętrznych, okolnikiem z 14 lutego N. 5 dozwoliło izbom dóbr państwa, przypisywać włościan bez ziemi, uwalnianych z gromad, stosownie do 8 art. rzeczonéj ustawy, do nieposiadających nadmiaru gruntów majątków skarbowych, na zasadach wyszczególnionych w okolniku z 23 listopada 1862 r. N. 24, dla ludzi dworskich i włościan drobnych majątków (28 lutego 1863 r. w wydz. ziemsk. Nr. 2,580.

O rozciągnieniu mocy obowiązującéj 328 art. ust. kred. na udzielane przez izby cywilne do gubernjalnych dla spraw włościańskich urzędów wiadomości o majątkach, w których uskutecznia się wykup ziemi przez włościan. Były minister sprawiedliwości, sekretarz stanu hrabia Panin, przedstawiał do głównego komitetu o urządzeniu stanu wiejskiego względem rozpostarcia mocy obowiązującéj art. 328 ustawy kredytowéj na udzielane przez izby cywilne do gubernjalnych dla spraw włościańskich urzędów wiadomości o majątkach, w których uskutecznia się wykup ziemi przez włościan. Komitet główny, zgodnie z przedstawieniem byłego ministra sprawiedliwości postanowił: upoważnić zarządzającego ministerjum sprawiedliwości do polecenia izbom cywilnym, aby przesyłane od onych do gubernjalnych dla spraw włościańskich urzędów, na mocy art. 89; 100 Najwyżéj zatwierdzonéj 19-go lutego 1861 roku ustawy o wykupie, odezwy o długach, procesach i zaprzeczeniach na majątkach, w których zostają wykupywane przez włościan grunta, zawierały wiadomości zupełnie pewne, pod zagrożeniem za nieścisłość lub niepewność takowych odpowiedzialnością oznaczoną w art. 328 ustawy kredytowéj (t. XI cz. 2) za wydanie niepewnych świadectw dla przedstawienia majątków pod ewikcję. Cesarz JEGO MOŚĆ, na dzienniku komitetu głównego o urządzeniu stanu wiejskiego 30 stycznia 1863 roku własnoręcznie napisać raczył: „Wypełnić",

---

S-t Petersburg 12 marca. Wileński wojenny, grodzieński, kowieński i miński jenerał-gubernator, otrzymał od pełniącego obowiązek naczelnika gubernji mińskiéj i przedstawił do ministerjum spraw wewnętrznych dwadzieścia dwa najpoddanniejsze listy z wyrażeniem wiernopoddańczéj przychylności Cesarzowi Jegomości podane przez włościan wyszłych z poddańczéj zależności i inne osoby wiejskiéj i miejskiéj ludności gubernji mińskiéj. Listy te spowodowane zostały dążnościami części miejscowéj polskiéj szlachty, wyrażającemi się w rozmaitych objawach o przyłączeniu gubernji mińskiéj do Królestwa Polskiego.

Podajemy autentyczną treść dwóch listów na Najwyższe Imię i listy na imię pełniącego obowiązek naczelnika gubernji mińskiéj.

1) Najjaśniejszemu, Samowładcy Wielkiemu Panu naszemu CESARZOWI ALEKSANDROWI MIKOŁAJEWICZOWI wszech Rossji, oswobodzicielowi narodu rossyjskiego od poddańczéj zależności.

„W dowód najgłębszéj wdzięczności powiatu mińskiego, gminy i wsi Prylepie, gromad: prylepskiéj, tadulińskiéj, raubickiéj, stodoliskiéj, gustopolskiéj i wysockiéj.

„My niżéj podpisani przed obliczem Boga Wszechwidzącego i sprawiedliwego, w Jego świątyni w uroczystym i wiecznie pamiętnym dniu naszego oswobodzenia od niewoli, niniejszém świadczym i przysięgamy naszemu Najmiłościwszemu oswobodzicielowi, Wielkiemu PANU I CESARZOWI ALEKSANDROWI MIKOŁAJEWICZOWI w tém, iż ludzie niedobrzy spotwarzyli nas przed Nim, gdy powiedzieli, iż my życzymy przyłączyć się do Polski, i że wszyscy my i nasi potomkowie chcemy żyć i umrzeć pod władzą pamiętnego Na-

намъ Россіею, а никакой Польши и поляковъ и знать не хотимъ. 19-го февраля 1863 года.“

2) *Отъ прихожанъ минскаго градскаго екатерининскаго собора и гражданъ-христіанъ города Минска, и купцовъ города Минска.*

„Дошло до слуха нашего, будтобы собравшіеся въ г. Минскъ, въ ноябрѣ мѣсяцѣ прошлаго 1862 года для дворянскихъ выборовъ, дворяне минской губерніи составили протоколъ о присоединеніи минской губерніи къ Польшѣ.

„Мы же, нижеподписавшіеся граждане г. Минска, осчастливленные Твоимъ мудрымъ, благопопечительнымъ, отеческимъ правленіемъ,—въ Твоемъ, любвеобильнѣйшемъ, Благосердный Отецъ нашъ, сердцѣ находя все наше счастіе, радость и успокоеніе,—послѣ Бога на Тебя возлагая всю надежду нашу,—собравшись въ храмъ Божій, одушевляемые вѣрноподданническою преданностію, пріемлемъ смѣлость повергнуть къ стопамъ Твоимъ, Всемилостивѣйшій ГОСУДАРЬ нашъ, искреннее поздравленіе наше съ наступающимъ днемъ всерадостнѣйшаго Твоего восшествія на Всероссійскій престолъ, и вмѣстѣ съ симъ вѣрноподданнически просимъ Тебя Великій ГОСУДАРЬ нашъ, не отвергай насъ отъ Отеческаго сердца Твоего.“

3) *Временно-обязанные крестьяне игуменскаго уѣзда, новоселковской волости*, представили слѣдующее письмо на имя исправляющаго должность начальника минской губерніи:

„Неблагопріятныя для насъ и нашего роднаго русскаго правительства мысли нѣкоторыхъ людей, самовольно называющихъ себя народными представителями, желающихъ возстановленія польской самостоятельности, вынуждаютъ насъ покорнѣйше просить ваше превосходительство довести до свѣдѣнія любезнаго нашего ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА, что не смотря на желаніе нѣкоторыхъ неблагомыслящихъ людей умалить въ нашемъ мнѣніи цѣну благодѣяній ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА АЛЕКСАНДРА II, возвѣщенныхъ намъ манифестомъ 19-го Февраля 1861 года, и тѣмъ поколебать въ насъ преданность нашему Благодѣтелю; не смотря на неблагопріятное наше мѣстное положеніе въ религіозномъ отношеніи,—мы поставляемъ своею священною обязанностью всеподданнѣйше засвидѣтельствовать предъ Всероссійскимъ ГОСУДАРЕМЪ ИМПЕРАТОРОМЪ, что мы—вѣрные и неизмѣнные Его подданные, всею душею, всѣмъ существомъ нашимъ преданные Ему, исполнявшіе и всегда готовые исполнять волю Его, и сыны церкви православной, крѣпко держащіеся ея святыхъ уставовъ и готовые страдать за православную вѣру нашихъ предковъ.

„Во свидѣтельство нашего православія, нашей искренней благодарности и вѣрноподданства приснопамятному Благодѣтелю нашему ИМПЕРАТОРУ АЛЕКСАНДРУ II, мы, по общему нашему желанію и съ разрѣшенія нашего архипастыря, рѣшились, при помощи Божіей, воздвигнуть на добровольныя пожертвованія всѣхъ волостей временно-обязанныхъ крестьянъ минской губерніи, каменный храмъ, во имя св. Александра Невскаго, игуменскаго уѣзда, на св. Маріиной горѣ, гдѣ находится чудотворная икона Маріиногорской Божіей матери, съ тѣмъ, чтобы этотъ храмъ служилъ общимъ народнымъ памятникомъ нашей губерніи дарованныхъ намъ гражданскихъ правъ, и съ тѣмъ, чтобы въ немъ не только мы, но и наши потомки въ роды родовъ возсылали теплыя молитвы къ Господу Богу за нашего незабвеннаго Монарха и имѣли бы осязательное свидѣтельство нашего вѣрноподданства Всероссійскому Августѣйшему Дому. Также въ этотъ храмъ мы постановили совершать на вѣчныя времена три раза въ годъ торжественный крестный ходъ изъ нашей новоселковской покровской церкви: 1) 19-го февраля, день дарованія намъ свободы; 2) августа 30-го, день Ангела-Хранителя любезнѣйшаго Монарха нашего, Дарователя намъ свободы, и 3) въ день возсоединенія уніи съ православною церковію, напоминающій съ одной стороны благодѣтельное попечительство державы всероссійской надъ нашимъ западнымъ краемъ, съ другой—тѣ ужасы преслѣдованій, какимъ подвергались наши прадѣды за свою православную вѣру отъ поляковъ, подъ владычествомъ которыхъ они находились.

„На устройство вышесказаннаго храма, вслѣдствіе нашего приглашенія, 32 волости, списокъ которымъ при семъ прилагаемъ, пожертвовали 3.300 рублей сер., съ обязательствомъ вносить эти деньги въ продолженіе одного до пяти лѣтъ.“

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по всеподданнѣйшему докладу министра внутреннихъ дѣлъ о таковомъ выраженіи вѣрноподданнѣйшихъ чувствъ со стороны городскаго и сельскаго сословій минской губерніи, Всемилостивѣйше повелѣть соизволилъ: объявить чрезъ начальника губерніи, МОНАРШЕЕ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА благоволеніе обществамъ и волостямъ, представившимъ вышеизложенныя заявленія.

Въ „Нашемъ Времени“ напечатано:

Москва, воскресенье, 10 марта.

Диктаторъ нѣсколькихъ дней разбитъ на голову. Имя его проворно разнеслось по Европѣ и стало чуть чуть не на ряду съ именемъ Гарибальди. Лангевичъ и самъ увѣровалъ въ себя. Иначе съ чего бы ему облечься въ диктаторскую власть, когда она бывала обыкновенно слѣдствіемъ подвига, увѣнчаннаго успѣхомъ.— А что эта власть не подобала храброму поляку, дѣлившему всѣ опасности съ своимъ прежнимъ генераломъ, то это доказывается тѣмъ, что онъ тотчасъ, какъ только попалъ въ диктаторы, поторопился исполнить тайное желаніе русскихъ и сосредоточилъ около себя разныя шайки. Намъ только и нужно было, чтобъ имѣть дѣло съ массой, въ одномъ мѣстѣ, а не кидаться во всѣ стороны. Но диктатору понравилось его диктаторство, онъ въ самомъ дѣлѣ видно вообразилъ, что командуетъ арміей, что у него въ распоряженіи побѣдоносное войско, онъ прогуливался передъ ея рядами, привѣтствовалъ подчиненныхъ, слышалъ единодушные ура, его сопровождала даже въ качествѣ адъютанта наша неустрашимая соотечественница, и все это сметено съ лица земли въ нѣсколько часовъ, какъ прахъ, унесенный неудержимымъ ураганомъ. Горькое театральное представленіе, потѣшившее диктатора и революціонную публику, стоило жизни многимъ, многимъ, можетъ быть, нужнымъ для ихъ отечества на другомъ, болѣе плодотворномъ полѣ дѣятельности и достойнымъ, можетъ быть, лучшей участи.

Мы не станемъ торжествовать этой побѣды, мы, не смотря на ненависть къ намъ поляковъ, смотримъ на ихъ пораженіе, какъ на междоусобную войну. Исходъ ея не былъ сомнителенъ. Что регулярное войско одолѣетъ безпорядочныя толпы людей, хотя и храбрыхъ, хотя идущихъ на смерть съ завязанными глазами—неужели это могло быть для кого нибудь тайной, загадкою, мудреною для разумѣнія?

Но, признаемся, у насъ въ сердцѣ накопилось много негодованія противъ тѣхъ, которые ложными вѣстями, ложными предположеніями и пустыми надеждами разжигали воображеніе поляковъ, и безъ того, по ихъ племенной организаціи, мало расположенныхъ къ ясному созерцанію дѣйствительности. Исторія Польши есть исторія, больная нервами, а больную раздражали и яркимъ освѣщеніемъ, и оглушительнымъ шумомъ.— Изъ сочувствія къ польскому народу, изъ усердія къ человѣчеству, изъ пламеннаго рвенія къ свободѣ, чего не выдумывали, чего не благовѣстили по Европѣ! И Австрія чувствуетъ нѣжность къ польской революціи, но до времени не можетъ открыться въ любви, и французскіе зуавы точатъ свои штыки, и англійскій флотъ разводитъ пары, и русскіе солдаты неохотно идутъ на поляковъ, и русскіе офицеры того и гляди перейдутъ на ихъ сторону—всѣ эти басни передавались европейской публикѣ, льстили польскому слуху, увлекали польскую молодежь. Неужели разнощики такихъ вѣстей до того въ самомъ дѣлѣ лишены всякаго политическаго смысла, что вѣрили своимъ собственнымъ словамъ?

Этого предположенія допустить, кажется, нельзя, потому что нелѣпые слухи распускались даже журналами, закаленными въ политическихъ дѣлахъ. Но съ какой же цѣлью было бредить на яву? Ложь тогда только хороша, когда можетъ долго приниматься за истину, а что же это за ложь, къ чему ведетъ она, если на другой день послѣ ея распространенія долженъ непремѣнно открытся обманъ?—Европейскіе журналы большею частію черпали свои свѣдѣнія изъ польской краковской газеты *Часъ* и были, повидимому, убѣждены, что пользуются самымъ достовѣрнымъ источникомъ, а *Часъ* дошелъ наконецъ до того, что началъ трубить по свѣту о успѣхахъ возстанія, объ уступленіяхъ русскихъ войскъ, о побѣдахъ Лангевича. Польская газета, положимъ, дѣлала свое дѣло, но какъ же европейскіе журналисты, прежде чѣмъ тискать эти извѣстія, не дали себѣ труда поразмыслить немного и обсудить не предлагается ли имъ для напечатанія отрывокъ изъ тысяча одной ночи.— Ну, пусть они забыли исторію русскаго войска, пусть мы переводились и стали боятся пороха, но все же отряды въ регулярной арміи въ схваткѣ съ шайками почти невооруженныхъ людей, не встрѣтятъ для себя ни большой опасности, ни большихъ затрудненій для полнаго торжества. Между тѣмъ многими европейскими журналистами обуялъ какой то разгулъ хвастливости за поляковъ, а никому не пришло въ голову сердечно пожалѣть ихъ. Къ чему повели бы побѣды, о которыхъ поднимался такой наглый крикъ, еслибъ онѣ были возможны? Къ увеличенію числа обреченныхъ жертвъ, ни къ чему болѣе. Помощи полякамъ въ дѣйствительности, въ этой голой дѣйствительности, безъ пустословія, безъ сплетень, безъ сказочныхъ представленій, ждать было не откуда. Неужели же слѣдовало людямъ, искренно расположеннымъ къ нимъ, поддерживать въ нихъ заблужденіе и убѣждать, чтобъ они продолжали бороться собственными средствами, авось одолѣютъ, авось какая нибудь богиня изъ гомеровой Илліады закричитъ на русскихъ голосомъ стентора?—Въ томъ-то и дѣло, что лучшимъ союзникомъ Польши можетъ быть только настоящая Россія. Поляки объ этомъ, разумѣется, и слышать не захотятъ, а между тѣмъ сила вещей, мы надѣемся, заставитъ ихъ рано или поздно ознакомиться съ этой простой истиной. Они вѣдь обращались къ французамъ, взывали ко всѣмъ народамъ, садились на всѣхъ рѣкахъ, чтобъ плакать о судьбѣ ихъ отечества, эхо разныхъ странъ и особенно Франціи повторяло эти унылые звуки, но они уносились потомъ безслѣдно въ бездонныя пространства воздуха.

Не лучше ли наконецъ изъ области мечтаній спуститься на землю, заткнуть уши отъ болтовни и перестать убаюкивать себя хорошо сложенными, но дорого стоющими, пѣснями лжи, напрасныхъ ожиданій, невозможнаго хода дѣлъ?—Не лучше ли наконецъ обратиться къ странѣ, отъ которой поляки отвращаются, которая незлопамятна и которой, чтобы ни говорили о ней, принадлежитъ будущее? Польша испытала своихъ друзей, отчего не потребовать враговъ? Мы увѣрены, что будетъ лучше.

Какъ знать? Можетъ быть, въ сердцѣ русскихъ, какіе они ни на есть изверги, больше найдется братской любви къ полякамъ, чѣмъ у тѣхъ, которые выдаютъ себя за олицетворенную доброту, а между тѣмъ тянутъ ближняго въ пропасть; можетъ быть, великодушная Воля, управляющая судьбами Россіи, устроитъ благоденствіе Польши и скорѣе и надежнѣе, чѣмъ наборщики Парижа, Викторъ Гюго и самъ Гарибальди.

Многіе хотятъ видѣть въ настоящемъ возстаніи Польши, въ этомъ неугомонномъ стремленіи къ самостоятельности, ручательство за ея способность быть самостоятельной. Но именно теперь, въ текущихъ обстоятельствахъ, выдается впередъ другая черта національнаго характера. Самоотверженіе, самозабвеніе, готовность лучше умереть, чѣмъ переносить выпавшій жребій и самимъ собой приготовленную судьбу— это бываетъ причиной такихъ подвиговъ, отъ которыхъ у зрителей ускоряется біеніе сердца и о которыхъ исторія упоминаетъ съ уваженіемъ, но крики отчаянія, но изступленная отвага и пренебреженіе очевидной гибели не создаютъ царствъ, не устроиваютъ человѣческихъ обществъ. Для этого важнаго дѣла, кромѣ благородныхъ порывовъ, нужна извѣстная доля спокойствія, та холодная мудрость, которая не кидается въ пропасть, а умѣетъ удержаться, будучи на самомъ краю ея.—Ничего этого нѣтъ въ польскомъ движеніи. Единодушія много, много самозабвенія, но что же лежитъ въ основѣ, въ корнѣ злополучнаго событія? Призракъ, предубѣжденіе, грезы, ускользающія отъ здраваго смысла.

Какъ бы ни были ослѣплены поляки, они, конечно, не могли думать, что у нихъ однихъ достанетъ силъ сладить съ русскими, слѣдовательно, они возлагали надежды на постороннюю помощь, то есть думали, что вся Европа возстанетъ за нихъ, цѣлый міръ придетъ въ смятеніе когда провѣдаетъ до подлинно, что дѣлаютъ съ ними варвары русскіе. Вѣроятно, центральный комитетъ находился въ перепискѣ съ разными европейскими личностями и, вѣроятно, отвсюду получалъ лестныя одобренія своимъ дѣйствіямъ съ обѣщаніями разнаго рода. Но сколько же надо было имѣть въ душѣ ребяческой вѣры, той именно вѣры, съ которою человѣкъ обыкновенно попадаетъ подъ ярмо, а не становится господиномъ; какимъ слѣдовало запастись невѣденіемъ объ отношеніяхъ одного государства къ другому, о европейскомъ строѣ, о существующемъ порядкѣ политическихъ дѣлъ, чтобъ положиться на такого рода обѣщанія, чтобъ вообразить себѣ государственныхъ людей Европы какими то пылкими юношами, которые не задумаются ни на минуту разстроить финансы ихъ отечества, принести тысячи человѣческихъ жертвъ и, очертя голову, ринуться въ ужасы войны. А Польша, Польша революціонная, была увѣрена въ совершенномъ безкорыстіи своихъ мнимыхъ доброжелателей. Она, конечно, не столько полагалась на государственныхъ людей, сколько на участіе народовъ. Народы, думалось ей, давленіемъ общественнаго мнѣнія заглушатъ голосъ бездушнаго благоразумія, народы двинутся, народы ополчатся на москалей. Носились слухи, что г. Лангевичъ хотѣлъ уже посылать къ европейскимъ дворамъ отъ своего имени представителей Польши. И съ этой то способностью къ поэтическимъ мечтамъ думать о самостоятельности!— Нѣтъ, разрушенныя государства не возстановляются тѣми народными свойствами, которыя были причиной разрушенія.

(Сообщено).

szego Cesarza-Ojca Aleksandra II i Jego następców w nierozerwaném połączeniu z rodzinną i jednowierną nam Rossją, a żadnéj Polski i Polaków znać nie chcemy. 19 lutego 1863 roku.“

2) Od parafjan mińskiego miejskiego soboru Katarzyny i obywateli-chrześcijan miasta Mińska.

„Doszły nas wieści, jakoby zebrana w m. Mińsku w listopadzie przeszłego 1862 roku na wybory szlacheckie, szlachta gubernji mińskiéj ułożyła protokół o przyłączeniu gubernji mińskiéj do Polski.

„My zaś niżéj podpisani obywatele m. Mińska, uszczęśliweni Twoim mądrym, opiekuńczym ojcowskim rządem w Twojem pełném-miłości, Najmiłościwszy Ojcze nasz, sercu znajdując całe nasze szczęście radość i spokój — po Bogu w Tobie pokładając całą naszą nadzieję — zebrawszy się do świątyni Bożéj, ożywieni wiernopoddańczą przychylnością, ośmielamy się złożyć u stóp Twoich Najmiłościwszy Cesarzu nasz, serdeczne pozdrowienie nasze z dniem nadchodzącym najradośniejszego Twego wstąpienia na tron Wszechrossji i razem wierno-poddańczo prosimy Cię Wielki Cesarzu nasz, nie odrzucaj nas od serca Twego...“

3) Włościanie czasowo-obowiązkowi powiatu ihumeńskiego, nowosiołkowskiéj gminy przedstawili następujący list na imię pełniącego obowiązek naczelnika gubernji mińskiéj.

Nieprzychylne dla nas i naszego rodzonego rossyjskiego rządu myśli niektórych ludzi, samowolnie nazywających się przedstawicielami narodów, życzących przywrócenia samodzielności polskiéj, zmuszają nas pokornie prosić waszą excellencję podać do wiadomości ukochanego naszego Cesarza Jego Mości, iż nie zważaiąc na życzenie niektórych niedobrze myślących ludzi zmniejszyć w naszém zdaniu wartość dobrodziejstw Cesarza Jego Mości ALEKSANDRA II, obwieszczonych nam manifestem 19 lutego 1861 r. i przez to zachwiać w nas przychylność ku naszemu Dobroczyńcy; mimo nieprzyjemne nasze położenie miejscowe pod względem religijnym,— my poczytujemy sobie za święty obowiązek najpoddaniéj oświadczyć przed Cesarzem Jego Mością Wszechrossji, iż my— wierni i niezmienni Jego poddani, całą duszą, całą istotą naszą Jemu oddani, wypełniający i zawsze wypełniać gotowi Jego wolę i synowie cerkwi prawosławnéj, mocno trzymający się jéj świętych ustaw i gotowi cierpieć za wiarę prawosławną naszych przodków.

„Na potwierdzenie naszego prawosławja, naszéj szczeréj wdzięczności i wiernopoddaństwa wiecznie pamiętnemu Dobroczyńcy naszemu Cesarzowi Aleksandrowi II. My, z ogólnéj naszéj woli i z rozwiązania naszego Arcypasterza postanowiliśmy, przy pomocy Bożéj wznieść z dobrowolnych ofiar wszystkich gmin włościan czasowo-obowiązkowych gubernji mińskiéj, murowaną świątynię pod wezwaniem ś. Aleksandra Newskiego, w powiecie ihumeńskim na górze ś. Marji, gdzie się znajduje cudowny obraz Marjinogórskiéj Bogarodzicy, z tém, aby ta świątynia służyła ogólnym pomnikiem narodowym w naszéj gubernji darowanych nam praw cywilnych, i z tém, aby w niéj, nie tylko my ale też i potomkowie nasi z pokolenia do pokolenia wznosili gorące modły do Pana Boga za naszego niezapomnianego Monarchę i aby mieli dotykalne świadectwo naszego wiernopoddaństwa Najjaśniejszemu Domowi Wszechrossji. W téjże świątyni postanowiliśmy odbywać na wieczne czasy trzy razy do roku uroczystą processję z naszéj nowosiołkowskiéj cerkwi opieki boskiéj.

1) D. 19-go lutego, dzień nadania nam swobody; 2) 30 sierpnia dzień Anioła-Stróża najukochańszego Monarchy naszego, Dawcy nam swobody, i 3) W dniu połączenia unji z cerkwią prawosławną, przypominający z jednéj strony dobroczynną opiekę państwa wszechrosyjskiego nad naszym krajem zachodnim, z drugiéj— te okrucieństwa prześladowań, jakim podlegali pradziadowie nasi za swą prawosławną wiarę od Polaków, pod panowaniem których zostawali.

„Na zbudowanie rzeczonéj świątyni skutkiem naszego wezwania, 32 gminy, których listę dołączamy, ofiarowały 3,300 rub. sr. z obowiązkiem złożenia tych pieniędzy w ciągu jednego do pięciu lat.“

Cesarz Jegomość na najpoddanniejsze przełożenie ministra spraw wewnętrznych o takowém wynurzeniu uczuć wierno-poddańczych ze strony stanów miejskich i wiejskich gubernji mińskiéj Najmiłościwiéj rozkazać raczył: ogłosić przez naczelnika gubernji Monarsze Jego Cesarskiéj Mości zadowolenie gromadom i gminom, które przedstawiły rzeczone wyrazy.

W dzienniku rossyjskim „Nasz Czas“ wydrukowano co następuje:

Moskwa, 10 marca. Dyktator kilkudniowy został pobity na głowę. Imię jego zręcznie rozniosło się po Europie i stanęło ledwie że nie na równi z imieniem Garibaldiego. Langiewicz i sam uwierzył w siebie. Inaczéj nie mógłby przyjąć władzy dyktatorskiéj, kiedy takowa zwyczajnie bywała skutkiem czynu uwieńczonego pomyślnością. A że ta władza nie przystała walecznemu Polakowi, który dzielił wszystkie niebezpieczeństwa ze swym uprzednim jenerałem, dowodzi to, iż on jak tylko został dyktatorem, pośpieszył wypełnić tajemne życzenie Rossjan i skoncentrował koło siebie rozmaite bandy. Nam tylko tego potrzeba było, żeby mieć do czynienia z massą w jedném miejscu, a nie rzucać się w rozmaite strony. Lecz dyktatorowi podobało się jego dyktatorstwo, on zapewno w saméj rzeczy wyobraził sobie, że dowodzi armją, że w jego rozporządzeniu zostaje zwycięzkie wojsko, on przechadzał się przed jego szeregami, pozdrawiał swoich podrzędnych, słyszał jednogłośne ura, nawet jemu towarzyszyła jako adjutant nasza nieulękniona rodaczka; i wszystko to starto z oblicza ziemi w kilka godzin, jak proch uniesiony niewstrzymanym uraganem. Gorzkie przedstawienie teatralne, które ucieszyło dyktatora i rewolucyjną publiczność, kosztowało życia wielu, wielu być może potrzebnym dla swéj ojczyzny na innéM korzystniejszém polu działania i godnym może lepszego losu.

My niebędziemy tryumfować z tego zwycięztwa; my niezważając na nienawiść ku nam Polaków, spozieramy na ich porażkę jak na wojnę domową. Rezultat onéj nie był wątpliwy. Że wojsko regularne zwycięży nieporządne tłumy ludzi, chociaż i walecznych, chociaż idących na śmierć z zawiązanemi oczyma —czyżby to miało być dla kogo tajemnicą, zagadką trudną do pojęcia? Lecz przyznajemy, że u nas w sercu zebrało się wiele oburzenia przeciwko tym, którzy kłamliwemi wieściami, fałszywemi projektami i próżnemi nadziejami rozpalali wyobraźnię Polaków, i bez tego skutkiem ich szczepowéj organizacji mało usposobionych do jasnego zgłębiania rzeczywistości. Historja Polski jest historją cierpiącą na nerwy, a pacjentkę drażnili tak bijącem światłem jakoteż głuszącym szumem. Ze współczucia dla narodu polskiego, z żarliwości dla ludzkości, przez dążenie ku swobodzie, czegoż nie wymyślali, czegoż nie rozgłaszali po Europie! I Austrja uczuwa łagodność dla rewolucji polskiéj, lecz do czasu niemoże oświadczyć się w miłości, i zuawy francuzcy ostrzą swoje bagnety, i flota angielska puszcza parę i rosyjscy żołnierze idą niechętnie przeciw Polakom i oficerowie rossyjscy omal że nie przechodzą na ich stronę — wszystkie te bajki były udzielane publiczności europejskiéj, łechtały uszy polskie, pociągały młodzież polską. Czyż to już roznosiciele takich wieści tak dalece w saméj rzeczy pozbawieni są rozsądku politycznego, że mogli wierzyć własnym słowom?

Takiego przypuszczenia zdaje się zrobić niepodobna, dla tego, iż fałszywe pogłoski rozsiewane były przez dzienniki zahartowane w sprawach politycznych. Lecz w jakimże celu trzeba było marzyć na jawie. Kłamstwo wtedy tylko może być dobrém, jeżeli może być długo przyjmowane za prawdę, a cóż to za kłamstwo, do czegoż ma prowadzić, jeśli na drugi dzień musi być koniecznie odkryte oszukaństwo? — Dzienniki europejskie po większéj części czerpały swoje wiadomości z krakowskiego ‚Czasu‘ i były jak się zdaje przekonane, że korzystają z najwiarogodniejszego zródła, a Czas doszedł nareszcie do tego, że zaczął trąbić po świecie o pomyślności powstania, o cofaniu się wojsk rossyjskich, o zwycięztwach Langiewicza. Dajmy na to, że polski dziennik robił swoje, lecz jakimże sposobem dzienniki europejskie wprzód nim poczęły ciskać te wiadomości, nie pofatygowały się rozmyśleć się i osądzić, czy nie daje się im do wydrukowania urywek z tysiąca i jednéj nocy. Przypuśćmy, że oni zapomnieli historję wojska rosyjskiego, przypuśćmy, żeśmy się przerodzili i zaczęli się lękać prochu, lecz zawszeż oddziały regularnéj armji w potyczkach z bandami prawie nieuzbrojonych ludzi, nie spotkają się ani z wielkiém niebezpieczeństwem ani z wielkiemi trudnościami do zupełnego tryumfu. Tymczasem wielu dziennikarzy europejskich napadła jakaś swawolna chełpliwość na korzyść Polaków, a nikomu nie przyszło na myśl serdecznie ich pożałować. Do czegoby zaprowadziły zwycięztwa, o których tak nagle krzyczano, gdyby takowe były możebne? Do zwiększenia liczby poświęconych ofiar i nic więcéj. Pomocy w rzeczywistości, w téj nagiéj rzeczywistości bez pustych słów, bez plotek, bez bajecznych przedstawień Polaków oczekiwać nie było od kogo. Czyż należało ludziom szczerze dla nich przychylnym podtrzymywać ich w błędzie i przekonywać, aby nie ustawali walczyć własnemi środkami, a nuż zwyciężą, a nuż jakaś bogini z Iliady Homera krzyknie na Rossjan głosem stentora? Owoż więc najlepszym sprzymierzeńcem Polski może być tylko niniejsza Rossja. Polacy ma się rozumieć o tém i słyszeć nie zechcą, gdy tymczasem bieg rzeczy, mamy nadzieję, zmusi ich dziś czy jutro oznajomić się z tą prawdą. Wszakże zwracali się oni ku Francuzom, odzywali się do wszystkich narodów, siadywali na wszystkich rzekach, żeby płakać nad losami swéj ojczyzny; echo rozmaitych krajów, a szczególnie Francji powtarzało te tęskne tony, lecz te unosiły się zaraz bez śladu w bezdenne przestrzenie powietrza.

Czyż nielepiéj nareszcie z krainy marzeń zejść na ziemię, zatknąć uszy od wrzawy i zaprzestać kołysać się pięknie ułożonemi lecz drogo kosztującemi pieśniami fałszu, próżnych oczekiwań niemożebnego toku spraw? Czyż nielepiéj nareszcie zwrócić się do kraju, od którego odczepić się niemożna, który niema złéj pamięci i do którego mimo wszystkie gadania przyszłość należy? Polska już wyprobowała swoich przyjaciół, dla czegoż nie zaprobować wrogów? Jesteśmy pewni, że będzie lepiej.

Jakże wiedzieć? Może w sercu Rossjan, chociaż tak dalece potwornych, więcéj znajdzie się bratniéj miłości dla Polaków, niż u tych którzy wydają siebie za uosobioną dobroć, a tymczasem ciągną bliźniego w przepaść; być może, iż wspaniałomyślna Wola rządząca losami Rossji urządzi pomyślność Polski prędzéj i trwaléj niż werbownicy Paryża Wiktor Hugo i Garibaldi.

Wielu chcą widzieć w obecném powstaniu Polski, w tém nieprzepartém dążeniu do samodzielności rękojmię jéj zdolności stania się samodzielną. Lecz właśnie teraz w obecnych okolicznościach uwydatnia się inny rys charakteru narodowego. Zaparcie się, zapomnienie o sobie, gotowość raczéj umrzeć niż znosić wypadły los i samo przez się przygotowany udział — to bywa przyczyną takich czynów, od których u widzów przyśpiesza się bicie serca i o których historja wspomina z poszanowaniem, lecz krzyki rozpaczy, wyuzdana odwaga i lekceważenie oczywistéj zguby nie tworzą królestw, nie urządzają społeczeństw ludzkich. Dla takiéj ważnéj sprawy potrzebna jest oprócz szlachetnych popędów pewna doza spokoju, ta zimna mądrość, która się nie rzuca w przepaść, ale umie się utrzymać, będąc nawet na saméj jéj krawędzi. Nic z tego nie postrzega się w ruchu polskim. Jednozgodności wiele, wiele zapomnienia się, ale cóż leży w zasadzie, w głębi nieszczęsnego wydarzenia? Przywidzenie, uprzedzenie, mrzonki, umykające przed zdrowym rozsądkiem.

Do jakiego stopnia doszłoby zaślepienie Polaków, zawsze oni nie mogli myśleć, aby sami dali radę Rossjanom, a więc zapewno mieli nadzieję na obcą pomoc, t. j. sądzili, że cała Europa powstanie za nich, cały świat się zawichrzy, kiedy się przeświadczy, co z nimi robią rossyjscy barbarzyńcy. Zapewne komitet centralny zostawał w korespondencji z rozmaitemi osobistościami europejskiemi i zapewne zewsząd otrzymywał pochlebne pochwały swych czynności z rozmaitemi obietnicami. Lecz ileż trzeba było mieć w duszy dziecinnéj wiary, téj mianowicie wiary, z którą człowiek zwyczajnie wpada pod jarzmo, a nie staje się panem; jaką należało opatrzyć się niewiadomością co do stosunków jednego państwa do drugiego, co do europejskiego porządku, o istniejącéj kolei spraw politycznych, żeby polegać na takiego rodzaju obietnicach, żeby wyobrazić sobie mężów stanu Europy w postaci jakichś marzących młodzieńców, którzy niezastanowią się ani na minutę przy rozprzężeniu skarbowości swéj ojczyzny, przynieść tysiące ludzkich ofiar i zakrywszy oczy rzucić się na okropności wojny. A Polska, Polska rewolucyjna była przekonana o zupełnéj bezinteresowności swoich rzekomych przyjaciół. Zapewno, ona nie tyle liczyła na mężów stanu, ile na współczucie narodów. Narody, myślała ona, naciskiem opinji powszechnéj zagłuszą głos bezdusznego rozsądku, narody ruszą i uzbroją się przeciwko moskalom. Chodziły posłuchy, iż Langiewicz chciał już posyłać do dworów europejskich od swego imienia przedstawicieli Polski. Czyż z takiém usposobieniem do marzeń poetycznych można myśleć o samodzielności. Nie, zrujnowane państwa nie przywracają się przez te narodowe przymioty, które były przyczyną upadku.

(Nadesłano).

Część Nieurzędowa.

POGLĄD OGÓLNY

Wilno, 18 marca.

Najważniejszém zdarzeniem przeszłego tygodnia, jest zamiar rządu angielskiego położenia przecięż końca półrocznemu bezkrólewiu, które nęka Grecję i niepokoi wschód Europy. Podług wiadomości wysłanéj w przeszły czwartek, dnia 26 marca z Londynu, królowa Wiktorja ma radzić Grekom, aby powołali na tron Wilhelma, drugiego syna książęcia Chrystjana następcy tronu duńskiego. Młodzieniec ten urodzony dnia 24 grudnia 1845 roku, liczy 18 rok życia, jest kadetem we flocie swojego kraju i o rok młódszym od siostry swojéj Aleksandry, dzisiejszéj następczyni tronu angielskiego. W tymże dniu, w którym dzienniki angielskie o tém doniosły, nadeszła wiadomość z Brukselli, że pod przewodnictwem sędziwego króla Belgów odbyła się rada rodziny duńskiéj i że postanowiono przyjąć starania Anglji w doprowadzeniu powziętéj przez lorda Palmerstona myśli, do skutku. Grecja znajduje się w tak smutném położeniu, bezkrólewie grozi tylu niebezpieczeństwami, że jéj nie pozostało, jak pochylić w milczeniu głowę i przyjąć z rąk Anglji króla. Wprawdzie Wielka Brytanja, przez oświadczoną gotowość zrzeczenia się wysp jońskich, nabyła prawa do wdzięczności i posłuszeństwa Hellenów, ale kiedy bezstronny myśliciel zatrzyma uwagę nad kolejami, przez jakie lud grecki od października przeszłego roku przechodził, niepodobna odjąć się smutkowi, wspomniawszy, że jeden z najpotężniejszych i najoświeceńszych ludów Europy, sprawę tak uroczystą, tak świętą, jaką jest ślub nowéj dynastji, z dziś żyjącemi i na długie wieki przyszłemi pokoleniami, zniża do poziomu grzeczności dla uroczéj i serdecznie przez naród ukochanéj księżny Wallji. Przy najlepszéj woli, trudno wynaleźć choć jednę pobudkę, któraby Greków skłonić mogła do dania pierwszeństwa książęciu Wilhelmowi przed innymi współzawodnikami do korony greckiéj.

Kiedy po obaleniu tronu króla Ottona, lud grecki natychmiast pomyślał powołać do rządzenia sobą, książęcia Mikołaja Leuchtenbergskiego, nietylko nikogo to niezadziwiło, ale każdy umysł bezstronny widział, że wspólność wiary, że pamięć dobrodziejstw od panujących téj rodziny, któréj książe Mikołaj jest po kądzieli latoroślą, były silném ogniwem, które przeszłość znitowała z przyszłością. Kiedy książe Ernest Sasko-Koburgski, został wezwany do podjęcia się pasterstwa ludów, jak Homer królowanie zowie, nikt w Europie nie zdziwił się, bo wysokie światło, bo najzacniejsze serce, bo doświadczenie w dwudziesto-letnich prawie rządach nabyte, bo uwielbienie całych Niemiec dla jego wyzwolonych zasad, opromieniły jego osobę blaskiem powszechnéj czci i uwielbienia. Kiedy nakoniec wzywano na tron grecki książęcia Ferdynanda, ojca dziś panującego króla portugalskiego, przemawiała za nim dwuletnia rozumna i wyzwolona regencja przez czas małoletności syna Don-Pedra V., ale za książęciem Wilhelmem duńskim cóż innego przemawia, prócz téj wątłéj okoliczności, że jest bratem prześlicznéj księżny Wallji i że wiecznie zieleniejący (semper virens) lord Palmerston pragnął dać pojęcie młodéj królewiczowéj angielskiéj, jaką być może jéj potęga na dolę świata?

Cokolwiek bądź, każdy komu szczęście ludów jest drogie, i z tego nawet obrótu rzeczy cieszyć się powinien, bo raz przecież Grecja wyjdzie z tego stanu niepewności, który dotąd tak okropnie na niéj cięży!

Ostatnie wiadomości z Aten z dnia 13 marca zwiastują, że zgromadzenie narodowe wyznaczyło kommisję dyplomatyczną, mającą zająć się wyłącznie obmyśleniem króla dla Grecji. Czy zawiści między-narodowe jeszcze i tego kandydata uczynią niemożliwym, przewidzieć trudno; o ile zaś wybor jego dla Grecji będzie błogosławionym, któż odgadnie po 18 letnim młodzieńcu, o którym świat dotąd nic nie wiedział i wiedzieć niemógł, jako o młodszym synu następcy tronu, jednego z najmniejszych europejskich królestw stałego lądu.

W dziennikach greckich nie wyczytujemy nic ważnego, prócz podpisanéj przez jedenastu posłów wyspy Korfu odezwy następnego brzmienia:

„Niżéj podpisani posłowie wyspy Korfu, widząc zbliżającą się chwilę, w któréj wskrzeszenie narodowe siedmiu Wysp ma się urzeczywistnić, czują być swoją powinnością, dla odwrócenia wszelkich opacznych wykładów, powtórzyć, że gorącem pragnieniem, że powszechną i niezłomną wolą przedstawianego przez nich ludu, było i jest zjednoczenie się z wolną Grecją, jakąkolwiek wyroki Boskie przeznaczyły dla niéj dolę“.

We Włoszech zaszła cząstkowa zmiana gabinetu, którą smutny stan zdrowia prezesa rady pana Farini uczynił nieuchronną. Znakomity ten mąż, któremu Włochy zawdzięczają zlanie się Emilji z królestwem, i uprzątnienie nieładu, w jaki kraje neapolitańskie wtrącone zostały po upadku Franciszka II, mimo najgorętszą chęć służenia ojczyźnie, musiał usunąć się od czynnego politycznego życia. Król Wiktor Emmanuel niemógł odmówić jego prośbie, poruczył więc prezesostwo rady panu Minghetti, który nieprzestaje dla tego być ministrem skarbu; ale wyjście z gabinetu pana Farini spowodowało złożenie urzędu przez hr. Pasolini, bo przyjął on był posadę ministra spraw zagranicznych, jedynie w téj myśli, że związany najściślejszą przyjaźnią i tożsamością przekonań z p. Farinim, wspólnie z nim kierować zewnętrzną polityką kraju będzie. Następcą jego został hr. Visconti-Venistas, dotychczasowy główny sekretarz tego wydziału.

Pożyczka 700 miljonów poszła nad wszelkie spodziewanie pomyślnie; Włosi pokładają tak niezachwianą ufność w trwałości jednolitego rządu półwyspu, że z największą skwapliwością znieśli pienądze na rozebranie téj części obligacij, jaką zostawiono dla krajowców, a znieśli je w takiéj ilości, że zaledwie jednę piątą żądań zaspokoić będzie można.

Ojciec święty w zgromadzeniu kardynałów dnia 6 marca, miał obszerną allokucję, w któréj głównie ubolewał nad zawichrzonym stanem kościoła we Włoszech i rozwodził się szeroko nad rozporządzeniami ściągającemi się do uspokojenia zatargów, jakie wybuchnęły w rzeczypospolitéj Meksykańskiéj między Juarezem i biskupami miejscowemi. Ojciec ś. oświadczył: że wszyscy prawie biskupi owego kraju schronili się od prześladowania do Rzymu; w nadziei wszakże, że wkrótce do owczarni swoich wrócą, przełożyli stolicy apostolskiéj potrzebę stosowniejszego rozgraniczenia diecezji. Sprawiedliwe ich żądania zostały wysłuchane; Pius IX niewątpi, że rząd meksykański stawić nie będzie przeszkód w doprowadzeniu do skutku tego nowego duchownego podziału trzody katolickiéj w téj części nowego świata.

Na témże posiedzeniu oznajmił, że mianowani zostali biskupi w Królestwie polskiém, obrządku rzymsko - katolickiego w Płocku i Augustowie, obrządku zaś greko-unickiego w Chełmie, tudzież suffragani na archidiecezję warszawską i chełmską.

W dalszym ciągu Ojciec ś. oświadczył, że pozawierał konkordaty z rzeczami pospolitemi Salvador i Nicaragua; że w nich przedewszystkiem zastrzegł, iż wyznanie rzymsko-katolickie będzie panującém, że prawa kościoła utrzymane być mają w najzupełniejszéj nietykalności, że biskupi w spełnianiu swego świętego urzędu, będą niezależnymi, że wychowanie młodego duchowieństwa najtroskliwiéj zostanie uposażone, że seminarja będą pozakładane, że słudzy ołtarza otrzymają przyzwoitą płacę, że zgromadzenia zakonne, prócz tych jakie już istnieją, krzewić się będą mogły, że nakoniec biskupi i wierni obu tych rzeczypospolitych, nie doznają żadnéj przeszkody w swobodném znoszeniu się ze stolicą Apostolską.

Pius IX zakończył allokucję zapowiedzeniem: że czcigodne koło kardynałów wkrótce pomnoży kilku nowymi członkami. Jakoż na konsystorzu tajemnym odbytym dnia 16 marca na Watykanie, udzielił purpurę księdzu Trevisanato, patryarsze Weneckiemu urodzonemu w Wenecji dnia 15 lutego 1801 r.; księdzu di Lucca nuncjuszowi w Wiedniu, urodzonemu w Bronte dnia 28 października 1805; ks. Bizzarri urodz. w Paliano dnia 11 maja 1802 r.; ks. Ludwikowi de la Lastra y Cuesta urodz. 1 grudnia 1803 r., przewielebnemu ojcu Janowi Pitra zakonnikowi ś-go Benedykta urodz. we Francji dnia 31 sierpnia 1812 r. przewielebnemu ojcu Guidi zakonu kaznodziejskiego professorowi teologji w uniwersytecie wiedeńskim ur. w Bolonji 18 lipca 1815 r., nakoniec ks. Franciszkowi Pentini ur. w Rzymie 11 grudnia 1797 r.

W Ameryce stan wojny między walczącemi stronami dotąd utrzymuje się w dotychczasowéj równowadze. Europa, mimo ciężkie klęski, jakie ta zatarga na nią sprowadza, wierna zasadzie nieinterwencji, wytrwa w neutralności. Niektórzy publicyści Stanów Zjednoczonych sądzili, że Napoleon III zrażony odrzuceniem swoich przełożeń, postanowił z dniem 1 kwietnia otworzyć porty południowe wywozowi bawełny; ale przy bliższém zgłębieniu tego ważnego przedmiotu, Amerykanie postrzegli, że cesarz Francuzów nie zmieni dotychczasowéj swojéj polityki. Wiadomo, że w październiku minionego roku wzywał on Anglję i Rossję do zbiorowego pośrednictwa, co niesłusznie brano za interwencję; wszakże skoro dwa wyżéj wspomniane mocarstwa oświadczyły, że czas wystąpienia z tego rodzaju przełożeniem, zdawał się im być niewłaściwym, zaniechał natychmiast myśl może przelotną i powziął inną, którą sądził, że wojujące strony przychylniéj ocenią i przyjmą. Cesarz wprawdzie wyraził żal, że rozjemstwo jego było uchylone, nastręczył więc środek mogący doprowadzić do pojednania, bez niczyjego wdania się i pośrednictwa. Cokolwiek jednak bądź, choćby i ta powtórna rada przyjętą nie była, nie zmieni to w niczém stosunków rządu francuzkiego ze Stanami Zjednoczonemi, bez względu na ich wewnętrzną domową niezgodę. Czytelnicy znajdą pod Francją wiadomości o ruchu umysłów, jaki objawiać się już poczyna w stolicy i po departamentach z powodu blizko przyszłych „wyborów do izby prawodawczéj. W miarę rozwoju tego ruchu nie omieszkamy o nim donosić, bo nowy pierwiastek usiłujący wejść w życie parlamentowe francuzkie pociągnie za sobą wielkie zmiany w konstytucji, którą sam cesarz za dostępną udoskonaleniom uznał.

Wiadomości z Meksyku zapowiadają blizkie rozpoczęcie działań wojennych. Doniesienia jenerała Forey każą spodziewać się, że jeżeli nie co większego, to przynajmniéj zdobycie Puebli pocieszy Francję w smutku, jakim ją ta niewczesna wyprawa przenika.

Włochy.

Turyn, 9 marca. Donoszą z Neapolu, że komissja śledcza nad zbójectwem wróciła do owego miasta. Zamierzała podzielić się na dwie części. Jedna złożona, ze 4-ch posłów miałaby udać się do Kalabrji; druga z pięciu członków do Terra di Lavore i badania swoje odbywać na granicy rzymskiéj.

Lecz zostało to zaniechanem. Komissja uda się jeszcze na widownię działań herszta Tristany i wróci do Neapolu. Może wówczas wsiądzie na okręt w Pizo, dla bliższego zebrania wiadomości w Kalabrji.

Cokolwiek bądź, przybędzie do Turynu w kwietniu i złoży sprawozdanie swoje izbie.

Z rozmów członków komissji, zdaje się, że obejrzenie rzeczy na miejscu wpłynęło na zmianę ich wyobrażeń. Wytępienie zbójectwa podług nich powinno być po prostu zadaniem policji. Zdaje się im być daremnem, poruszać całe wojsko przeciw nieprzyjaciołom, którzy we dnie gościnnie przyjmują żołnierzy, dostarczają im wiadomości, a którzy skoro zmrok padnie, znajdują się w szeregach nieprzyjacielskich, zamieniają się na rabusiów lub zbójców, wracają dla ukrycia zdobyczy i broni i znowu zajmują się jakby nic nie było swojem powołaniem oberżystów, szynkarzów, albo rolników.

Należałoby wszędzie pozaprowadzać urzędy policyjne, jak to uczyniono w okolicach Wezuwjusza, od czasu zuchwałego zamachu herszta Pilone.

Dziennik **Prawo** (Il Diritto) ogłosił obszerny list w tymże przedmiocie, list, który to tylko okazuje, że jego pisarz nie jest z powołania wojskowym; raczéj teorytykiem niż praktykiem. Dziennik **Monarchja narodowa** także wmięszał się do tego sporu i wystąpił podobnież z listem. Zdaje się, że jego autor więcéj ma słuszności od swoich spółtowarzyszów. Główne jego twierdzenie na tem polega: Jenerał Fanti źle zrobił, wywracając cały systemat piemoncki, bo wojsko piemonckie było zawięzią wojska włoskiego, jen. Petitti popełnił błąd przez rozprzężenie wszystkiego, co jen. Fanti dokonał; ale dzisiejszy minister byłby jeszcze winniejszym, gdyby obalił z gruntu organizację wojska. Lękać się tego nie należy, bo jener. della Rovere, mąż wielce doświadczony i uważny, udoskonali szczegóły ale nic nie odmieni. Dziś ukazała się znowu druga broszura, będąca uzupełnieniem pierwszéj; jener. Fanti tłómaczy w niéj senatowi, jak pojmuje urządzenie piechoty. Radzi, aby z 80-ciu dziś istniejących półków zwinąć 8-m, dla przetworzenia pozostałych półków na 3 bataljonowe, po 6 rot w każdym. Tym sposobem 8 sztabów półkowych, 48-miu oficerów wyższych i 4-éj jenerałowie wyszliby z ram wojskowych, co wcale nie może być miłem dla kapitanów dawniejszego wojska, nad których zbyt powolną dosługą jenerał Fanti tak ubolewa. A jednak jego systemat o 1/5 część zmniejsza możliwość posuwania się na wyższe stopnie.

Zgoła, choćby systemat Fanti był najdogodniejszy pod względem taktyki (a co do tego wielu wojskowych włoskich to przyznaje) byłoby niebezpiecznem dotykać się teraz wojska, a zwłaszcza piechoty będącéj jego duszą i siłą. Niech więc rząd zostanie przy 80-ciu półkach, odmiany zaś zachowa na pomyślniejszą chwilę.

Turyn, 10 marca. Co do broszury jenerała Fanti, o któréj **Kurjer** w swoim czasie wspomniał, była ona wprost skargą na jenerała Petitti za to, iż zostawszy ministrem wojny w gabinecie pana Rattazzi, zniszczył z gruntu organizację wojska, zaprowadzoną przez jen. Fanti w styczniu 1861-go i za przywrócenie dawniejszego systematu, pod którym wojsko sardyńskie dało dowody stosowności swego urządzenia w Krymie i podczas wojny 1859-go. Broszura jenerała Fanti, bądź to z powodu jego wysokiego stanowiska, bądź z ważności przedmiotu, sprawiła wielkie wrażenie tak w wojsku jak w kraju. Wszakże wrażenie nie jest bardzo korzystne dla samego pisma, na które hr. Petitti jeszcze nie odpowiedział. Według mniemania powszechnego, pytania tego rodzaju są teraz raczéj szkodliwe niż pożyteczne.

W tych dniach ukazała się w Turynie broszura bezimienna, zbijająca niektóre dowody taktyki i oszczędności, na których jenerał Fanti oparł swoje zarzuty. Z początku niektórzy chcieli widzieć w téj broszurze odpowiedź jenerała Petitti; ale po jéj pobieżnem nawet odczytaniu przekonano się, że tak nie jest. Hr. Petitti odpowie mniéj namiętnie, dokładniéj, bardziéj stanowczo, a nadewszystko z głębszem przekonaniem. Nadto broszura mówi tylko o piechocie, gdy tymczasem jenerał Fanti uderzył na cały systemat.

Ankona, 12 marca. Marchje używają w téj chwili pewnego rodzaju spokojności. Schwytano kilku ukrywających się w Apeninach od służby wojskowéj. W obwodzie Pesaro żandarmerja miała utarczkę z hersztem Oliuto-Venturi, zwanym **Zinzino** i kilku

---

IZABELLA.

PRZEZ PANIĄ WOOD.

(Przekład z angielskiego.)

(Dalszy ciąg, ob. N. 28).

— Zrobię panu jeszcze jedno pytanie, — rzekł Carlisle: — dla czego nikt nie pamięta, aby kiedykolwiek spotkano gdzie Torna, o którym pan mówisz? Jeżeliby on z przyzwyczajenia przyjeżdżał co wieczór na schadzkę do Afi, zdaje mi się, że ktokolwiek zauważałby te częste odwiedziny.

— On przyjeżdżał w nocy i najskrytszemi dróżkami. Mówiłem już panu, że go raz tylko przed zachodem słońca widziałem. Prędko domyśliłem się, że stara się ukryć swoje odwiedziny i nie wahałem się ani chwili zwrócić na to uwagę Afi, błagając ją, aby była ostróżną. Zdaje mi się, że pan nieuważasz téj okoliczności za zbyt ważną, w każdym jednak razie gotów jestem dać panu słowo honoru, że wszystko co powiedziałem tak jest prawdą jak to, że wszyscy Torn, Afi, Galidżon i ja staniemy kiedyś przed sądem Przedwiecznego, przed którym nic niema skrytego!

Wyrazy te wyrzeczone były powoli i uroczyście.

— Cóżbym miał za korzyść oszukiwać pana? — mówił daléj Ryszard. — Wszystko, co mógłbym jeszcze dodać, bynajmniéj nie posłuży do mojego usprawiedliwienia.

— Masz pan słuszność — odpowiedział adwokat — ażeby pana usprawiedliwić, potrzebne są niektóre przekonywające dowody. Wszakże sprobuję jeszcze. Czy nie możesz mi pan opisać powierzchowności Torna?

— Miał minę arystokraty, był wysoki i chudy, mógł mieć nie więcéj jak lat 24.

— Niewiesz pan, skąd on jest? kto są jego krewni?

— Nie wiem. Afi nieraz chwaliła się przedemną, że przyjeżdżał ze Swineson, to jest o dwie mile, żeby się z nią widzieć.

— Przyjeżdżał ze Swineson! — z żywością powtórzył Carlisle. — Niesądzisz że pan, że to jest jeden z Tornów tam zamieszkałych?

— Nie — odpowiedział Ryszard — ten jest zupełnie innéj powierzchowności, zawsze był starannie ubrany, z naperfumowanemi rękami, z pierścionkami na palcach. Sądzę, że był arystokratą, ale wątpię o estetycznym jego smaku dla tego, że na nim zawsze była cała wystawa błyskotnych ozdóbek.

Przy téj uwadze, Carlisle nie mógł wytrzymać, żeby się nie uśmiechnąć.

— Zapewne, te upiększenia były podrobione?

— Przeciwnie, guziki od kamizelki, szpilki, pierścienie, wszystko to były brylanty najczystszéj wody. Wkładał to, żeby oślepić Afi, przynajmniéj tak zawsze sądziłem.

— A gdzie jest teraz Afi?...

Ryszard spójrzał na Carlisla ze zdziwieniem.

— Jakże o tém wiedzieć mogę? Sam chciałem pana o nią zapytać.

— Ryszardzie, — mówił daléj Carlisle, wszyscy są pewni, że dziewczyna ta z panem uciekła.

— Wszyscy się mylą. Nie widziałem Afi; od téj okropnéj nocy nawet nic o niéj nie słyszałem.

Niemając już nadziei dowiedzieć się czegokolwiek więcéj, Carlisle postanowił odejść, tém bardziéj, że już było późno i Ryszardowi czas było zobaczyć się z matką.

Adwokat nie sądził za potrzebne być obecnym przy tém spotkaniu się i spokojnie wrócił do East-Line, przypominając sobie wszystko co słyszał. Do dzisiejszego dnia, był on pewnym, że Ryszard był winnym, chociaż nie wierzył przysięgłym którzy dowodzili, że popełnił to zabójstwo z rozmysłem. Widział w tém raczéj przypadek, niżeli występek, przypuszczał, że pewno kłócąc się z Galidżonem, Gar mimowoli spuścił kurek od fuzji. To czego się dowiedział, zmieniało całkiem jego pojęcie. Pytał siebie, ktoby to był ten Torn? Miałażby to być osoba wymyślona przez Ryszarda i wywołana wymaganiami procesu? Tego nie przypuszczał, a jednakże wydawało mu się dziwném, że nikt go nieznał i nikt go w sąsiedztwie nie zauważał.

Carlisle znalazł u siebie zostawionych gości, weselszych i szczerszych, dzięki wypitemu piwu i winu. Kornelja zaraz wyszła do swego pokoju, uskarżając się na ból głowy i oczu. Koło jedénastéj goście się rozeszli. Na znak gospodarza, stary Dill został w pokoju.

— Usiądź pan na chwilkę, — powiedział mu Carlisle — jesteś serdecznym przyjacielem Swinesońskich Tornów, a chciałbym wiedzieć, czy niema w téj rodzinie, synowca, albo stryjecznego brata, młodego jeszcze i zgrywającego rolę fanfarona.

— Pan zapewne mówi o bracie Jack — spytał klerk — przepędziłem z nim przeszłą niedzielę...

— Ten młody Jack — przerwał adwokat uśmiechając się — ma pewno lat pod pięćdziesiąt.

— To prawda — odpowiedział Dill; — jednak każdy może liczyć lata po swojemu. Dla mnie Jack jest jeszcze młodym. Ale tu nie o to idzie: znam tylko Jacka i Edwarda; w rodzinie niema ani synowców, ani siostrzanów.

— Czy wiesz Dillu — rzekł Carlisle — dowiedziałem się dziś szczegółów, które mię upewniają, że Ryszard Gar nie winien.

Dill wlepił ze zdziwieniem w adwokata swoje małe okrągłe oczy: — Tak... ale... jego ucieczka, dobrowolne wygnanie... Panie Archibaldzie zastanów się nad tém.

— Prawda, iż to są pozory mówiące przeciwko niemu, — mówił adwokat, — jednakże ja powątpiewam. Jakiś dandy, wysoki i chudy, nazywający się Tornem i mieszkający w Swineson kochał się w epoce przestępstwa w Afi i odwiedzał ją potajemnie. Jak myślisz, czy ten rysopis podobny jest do którego z Tornów?

— Panie Archibaldzie! — powiedział starszy klerk żałośnym głosem: — czy można przypuszczać, żeby tacy szanowni ludzie, mający żony i dzieci, kochali się w téj dziewczynie?

— Nie rozumiesz pan słów moich — odparł Carlisle, — nie podejrzewam ich. Osoba, o któréj mówię, ma niewięcéj jak dwadzieścia pięć lat i przypuszczam, że to może być krewny Edwarda i Jacka.

— To być nie może. A przytém, jedna jest tylko rodzina Tornów w Swineson.

— Dzisiaj niemogę panu nic więcéj powiedzieć — mówił daléj Carlisle, — jednakże mam powody myśleć, że sprawiedliwość pobłądziła w téj sprawie. Mam zamiar rozpocząć śledztwo na nowo, nie rozgłaszając wszakże mego podejrzenia i mam nadzieję, że odkryję prawdę. Czy mnie pan w téj sprawie pomożesz?

— Z całego serca — odpowiedział stary Dill — ale ja jestem pewny, że prawdziwym zabójcą jest Ryszard.

— Bądź co bądź — mówił adwokat, — zawsze proszę pana, jak tylko pojedziesz do Swineson, dowiedz się, czy nie mieszkał tam w epoce spełnionego zabójstwa, młody człowiek nazywający się Tornem. Dałem panu rysopis jego, skorzystaj pan z tego i postaraj się zapędzić winnego do jego barłogu.

— Postaram się — odpowiedział starszy klerk, żegnając się z gospodarzem.

— Czy Joice poszła spać? — zapytał Carlisle u wchodzącego sługi.

— Jeszcze nie panie.

— Zawołaj ją tutaj.

Joice zaraz przyszła. Była to służąca panny Kornelji, średniego wzrostu, miała szerokie czoło, oczy wpadłe i na pozór zdawała się być bardzo niegłupią. Miała lat przeszło trzydzieści pięć i była mleczną siostrą Afi Galidżon.

— Czy odbierasz jakie wiadomości od siostry? — zapytał Carlisle.

— Nie — odpowiedziała Joice — i to mię nie dziwi.

— Dla czego?

— Dla tego, że ona uciekła z Ryszardem, zabójcą jéj ojca i dla tego znajduje niestosownem odkrywać, gdzie jest i co robi.

— A któż jest ten drugi młody człowiek, który się kochał w Afi?

Na to zapytanie Joice zarumieniła się i spuszczając głowę, zapytała z żywością:

— Jakto? a więc pan wié o tém?

— Tak — odpowiedział adwokat, — niedawno się o tém dowiedziałem. Pochodzi podobno z Swineson?

— Zdaje mi się, że stamtąd. Afi mało o nim mówiła. Nie pochwalałam wcale odwiedzin jego i nieraz o tém mówiłam Afi. Zdawało mi się, że człowiek tak wysoko urodzony nie mógł bywać u nas ze szlachetnemi zamiarami.

— Mówisz o jego znaczeniu — rzekł Carlisle — jakiż był tytuł jego?

— Na pozór był on wielkim panem, podobno lordem — mówiła Joice. — Raz go tylko widziałam. Pewnego razu wróciłam do domu wcześniéj niż zwykle. On siedział przy Afi i trzymał ją za rękę; ręce jego były delikatne

ludźmi jego bandy. Ten główny złoczyńca został śmiertelnie raniony, schwytano też pewną liczbę bandytów.

Wczoraj wojsko poniosło wielką stratę przez śmierć jenerał-majora Porrino, tkniętego piorunującą apopleksją, w kilka chwil po wyjściu z izby poselskiéj, któréj był członkiem. Był to jeden z najznakomitszych jenerałów. Służył jako inżynjer w sztabie głównym, teraz zaś dowodził brygadą w piechocie; wysokie przymioty i zdolności wojenne, otwierały mu świetny zawód; zaledwie liczył 45 lat wieku.

Oczekują tu z dnia na dzień powrótu księżny Genui z Neapolu.

Dziennik turyński **Italia** otrzymuje następną wiadomość z Neapolu o stanie zbójectwa: Kommisja odbyła ścisłe śledztwo co do liczby i siły teraźniejszych band zbójeckich, okazało się że: 1-o) Banda Caruso nad Fortore, między lasami Dragonara, Campo di Giove i Selva delle Grotte liczy 45 ludzi.

2) Banda Chiavone, która po napaści na Benevent tuła się teraz po lasach Sant-Angelo między Colle, Circello i Roseto (w obwodzie Molise), gdzie jest ciągle nękaną,—46 ludzi.

3-o) Dwie bandy hersztów Ninco-Nanco i Crocco, ukrywające się w ogromnéj puszczy Montemilone, na granicy Bazilicate i Bari, każda składa się z 15-tu do 20-tu zbójców, około 35-ciu ludzi.

4-o) Dwie bandy hersztów Coppa i Andreotti, chroniące się w lasach San Fele (obwodzi Melfi) razem około 40-tu łotrów.

5-o) Banda herszta Tortora w puszczy Atella (także w obwodzie Melfi) 13-tu ludzi.

6-o) Nakoniec banda Masino w lesie obwodu Matera 15 ludzi.

Stąd widać, że zupełna liczba zbójców w bandach urządzonych nie wynosi 200-tu. Ale zbójectwa przypadkowe, zbrodnie pojedyńczych złoczyńców trapią rozmaite części kraju; wszakże te rozboje na małą rękę napastują tylko Kapitanat, gdzie ludność mieszka w porozrzucanych zaściankach; w Bazylikacie nie może to mieć miejsca, bo tam rolnicy mieszkają gromadnie po wsiach lub miasteczkach.

Palermo, 13 marca. Rząd zdaje się w téj chwili zwracać całą uwagę na urządzenie wojska, co jest tém ważniejszem w Sycylji, że konskrypcja natrafia na wyspie, od czasu do czasu, na żwawy opór. Niedawno wieś Mizilmeri dosyć blizka od Palermo ogólnie powstała, w obronie kilku opornych konskrypcjonistów. Gwardja narodowa téj miejscowości odmówiła pomocy wojsku, prefekt więc kazał ją rozwiązać.

Turyn 18 marca. Jutro wieczorem izba poselska zajmie się roztrząśnieniem próśb. Komissja mianowała swym sprawozdawcą pana Ballanti, który doradza odesłanie próśb do ministra spraw zagranicznych, przy wynurzeniu najwyższego spółczucia dla sprawy będącéj w mowie.

Posiedzenie izby będzie bardzo zajmujące. Pp. Mordini, Brofferio, a nawet Ratazzi zabiorą głosy, na które odpowiadać będą najwymówniejsi członkowie gabinetu.

Niedawno rozbiegły się zatrważające wieści o stanie zdrowia Garibaldiego; ale dziennik **Prawo** (Il Diritto) najlepiéj świadomy tego co się dzieje na wyspie Kaprera, stanowczo te pogłoski zbija.

Izba poselska zagłosowała wczoraj uchwałę zmierzającą do przyśpieszenia rozbioru budżetu; rzecz jednak bardzo wątpliwa, czy to tak prędko nastąpi; zdaje się, że parlament uchwali pobór tymczasowy na 2 lub 3 miesiące, poczém odroczy się na jakiś czas, a lubo długość téj przerwy nie jest jeszcze wiadoma, najprawdopodobniéj jednak potrwa do końca kwietnia. Zagłosowanie budżetu, praw podatkowych, zakładów pożyczkowych, banku i wszystkiego nakoniec co stanowi plan skarbowy pana Minghetti, spełni się dopiero w ciągu posiedzeń letnich, które pociągną aż do sierpnia.

Podpisy na pożyczkę idą wybornie. Ilość żądana będzie kilkakrotnie pokrytą, zwłaszcza przez małe kapitały. Wielcy bankierowie włoscy zniechęceni, że nie mogli utrzymać się przy wzięciu na siebie całéj pożyczki, postanowili wstrzymać się od należenia do jéj ruchu.

— P. Toni Fontenay, główny inżynjer drogi żelaznéj z Saint-Rambert do Grenobli, oświadczył rządowi włoskiemu, iż podejmuje się według nowych sposobów przeprowadzić od 4-ch do 5-ciu kilometrów tunelu góry Cenis. Wiadomo, że potrzeba przebić jeszcze 10 kilometrów, aby ukończyć tę pracę. Należałoby życzyć, aby przełożenie pana Toni Fontenay rząd przyjął, bo doświadczenie i biegłość jego w wielkich robotach tego rodzaju są aż nadto znane.

PAŃSTWO KOŚCIELNE.

Rzym, 10 marca. Ziemie Conca i Campo-morto, pierwsza należąca do trybunału inkwizycji, druga do kapituły św. Piotra, używają od wieków przywileju udzielania przytułku zbrodniarzom, którzy dopuścili się występku nie pociągającego za sobą ani kary śmierci, ani galer na całe życie; ale w takim tylko razie, jeżeli urząd niemiał dosyć mocy do schwytania przestępcy.

Rozmaite powody skłoniły rząd papieski do cierpienia tego opłakanego wyjątku od prawa powszechnego. Pola **Agro Romano** leżą w miejscowości bardzo niezdrowéj, a ziemie Conca i Campo-morto znajdują się w okolicy tak zaraźliwéj, że było prawie niepodobieństwem znaleźć robotników do roli; owóż rząd papieski, dozwalając mniejszym przestępcom chronić się na te ziemie, zapewniał w części uprawę gruntów bardzo rozległych, których płody przyczyniały się do opatrywania Rzymu żywnością, a obok tego powściągały tych ludzi od nowych przestępstw, do których głód mógłby ich zmusić. Prócz tego, jeżeli schwytanie jakiego złoczyńcy stawało się koniecznie potrzebnem, władza miała zawsze na to sposób, bo prawo przytułku mogło być przez papieża zawieszone.

Cokolwiek bądź, podobny stan rzeczy choćby i miał kiedykolwiek przyczynę bytu, nie mógł być dziś cierpianym. Rząd rzymski oddawna już zamyślał obwody Conca i Campo-morto podciągnąć pod powagę władzy, tak, aby już niepotrzebowała poprzedniego upoważnienia, kiedy jaki występek popełniony przez tych, którzy tam szukali przytułku, wywoływał jéj działanie. Rzeczywiście oddawna już należało cofnąć odwieczny przywiléj i porównać rzeczone obwody z całym krajem.

Jest jedna jeszcze uwaga, która skłoniła ojca św. do cofnienia wspomnianego wyżéj przywileju.

Od czasu zawichrzeń we Włoszech, wielka liczba bandytów szukała tam przytułku, urządzała się bezkarnie i przy pierwszéj zręczności przemykała się do krajów neapolitańskich. Skoro ta okoliczność przedstawioną została Piusowi IX-mu, nie wahał się stanowczo rozkazać, nie zważać na przywilej i zostawić przestępców zwykłemu biegowi sprawiedliwości.

Francja.

Paryż 14 marca. Hr. Areze, przyjaciel cesarza Napoleona, zajmujący tak ważne miejsce w tajemnych rokowaniach, między dworami paryskim i turyńskim, w czasie tworzenia się królestwa i spajania jednoty włoskiéj, przybył do Paryża. Hr. Areze zwykle wysiadał w Tuilleries, albo w jednym z pałaców w których cesarz mieszkał. Tym razem stanął w Wielkim Hotelu.

Wczoraj około godziny 2-éj po południu, znaczny tłum zgromadził się przed tym hotelem. Pojazd cesarski stał przed jego bramą; naj. pan odwiedzał jednego z przybyłych, domyślano się, że tym szczęśliwym był hr. Areze. W przeszłą środę d. 11 marca, książe Napoleon znajdował się na posiedzeniu kommisji rady stanu, która obecnie roztrząsa pytanie wolnego obiegu na giełdzie papierów zagranicznych. Książe zabrał głos i silnie przemawiał w imię polityki za zupełną swobodą obiegu papierów włoskich we Francji. Pan Vuitry, sprawozdawca kommisji, z uszanowaniem przełożył jego cesarskiéj wysokości, że rada stanu, mając sobie poruczone do rozstrzygnienia proste zadanie skarbowe i administracyjne, nie może wchodzić w rozbiór zadania politycznego i że pod tym względem było by przyzwoicie zażądać zdania jednego z organów rządowych. Wszakże od środy, posiedzenia kommisji w téj mierze zostały przerwane i niewiadomo jeszcze, kiedy rzecz o papierach włoskich wytoczoną zostanie na ogólne posiedzenie rady.

Mocno zdziwił powszechność list pana Thiers, w którym odkłada, wprawdzie do czasu blizkiego, ale zawsze odkłada danie objaśnień, jakich od niego żądali wyborcy obwodu Valenciennes. Następna okoliczność może wytłómaczyć tę pozorną tajemnicę. Napoleon III przyrzekł neutralność zarządu w walce wyborczéj, którą znakomitemu dziejopisowi przyjdzie stoczyć z jakimkolwiek współzawodnikiem. P. Thiers, przekonawszy się, że prefekt przygotowuje się do zaciętéj walki i niechcąc narażać tych swoich przyjaciół politycznych, którzy mieszkają w obwodzie, chciał by przed wystąpieniem ze swą kandydaturą przeniknąć chmury administracyjne, okrywające go dotąd pomroką.

Spór między panami Picard i Havin o przedstawicielstwo miasta Paryża w izbie prawodawczéj, jeszcze się nie zakończył.

P. Rumpff, umocowany miast hanzeatyckich przy rządzie francuzkim przez lat 45 zajmował stale tę posadę, dziś złamany chorobą i wiekiem, bo liczy 75-ty rok życia, złożył urząd. Błędnym więc jest domysł, że usunął się z powodu nieprzyjęcia rad, jakie podawał do zachowania przy mającym się wkrótce zawrzeć traktacie handlowym między Francją a miastami hanzeatyckiemi. (**Independance belge**).

Paweł Dupont wydaje **Roczniki handlu zagranicznego**. W poszycie za luty umieścił umowę zawartą z naczelnikami niezależnych pokoleń tuaregskich, osiadłych między Algierją i Sudanem następnego brzmienia:

„Marszałek Francji, książe Małachow, jenerał gubernator Algierji;

W imię cesarza,

Pragnąc odpowiedzieć gotowości okazanéj przez znaczną liczbę naczelników narodu tuaregskiego, wejścia w stosunki przyjaźni i dobrego sąsiedztwa z Algierją i zostania pośrednikami przedsięwzięć kupieckich, jakie Francja chciałaby otworzyć przez ich kraj ze stronami sudańskiemi i wzajemnie pragnąc ułatwić Tuaregom przystęp na targi algierskie, uznał za właściwe położyć zasady umowy handlowéj między rządem algierskim i zgromadzeniem naczelników rozmaitych odłamów narodu tuaregskiego; jego dostojność wezwał przez listy osobiste, tych naczelników na zjazd do Ghadames około 10 października bieżącego roku, dla postanowienia z ich umocowanymi zasad rzeczonéj umowy. Tym końcem naznaczył do rokowania w swém imieniu: dowódzcę szwadronu jeneralnego sztabu **Mircher**, adjutanta jenerała dywizji, pod-gubernatora Algierji, urzędnika legji honorowéj i t. d. i t. d. oraz kapitana jeneralnego sztabu de Polignac, zasiadającego w politycznym wydziale spraw arabskich, kawalera legji honorowéj i t. d. i rozkazał, w czasie wyżéj wymienionym, udać się im do Ghadames; z nadaniem przez jego dostojność, mocy dostatecznéj do zawarcia rozporządzeń będących przedmiotem niżéj wypisanych artykułów, tudzież do wysłuchania przełożeń, jakie naczelnicy narodu tuaregskiego uznają za wspólnie dla obu umawiających się stron pożyteczne, a co być winno przedmiotem artykułów dodatkowych.

Art. 1. Między władzami francuzkiemi i krajowemi algierskiemi, albo ich przedstawicielami, tudzież między naczelnikami rozmaitych odłamów narodu tuaregskiego, istnieć będzie przyjaźń i wzajemna gotowość do usług.

Art. 2. Tuaregowie będą mogli swobodnie kupczyć rozmaitemi towarami i płodami tak Sudanu, jako też własnego kraju na wszystkich targach algierskich, bez innych warunków, prócz opłaty na tych targach myta, jakie jest pobierane od podobnychże płodów ziemi francuzkiéj.

Art. 3. Tuaregowie obowiązują się ułatwić i zabezpieczyć w swoim kraju i aż do Sudanu, przejazd tak w tamtę stronę, jako i na powrót kupcom francuzkim i miejscowym algierskim, tak dla nich samych, jako też i dla przewozu ich towarów, za opłatę tylko przez tychże kupców do rąk naczelników politycznych, myta zwanego zwyczajowém, oraz za pastwiska dla wielbłądów i innych zwierząt.

Art. 4. Jeneralny zarząd Algierji polega na uczciwości, dobréj wierze i doświadczeniu naczelników tuaregskich, we wskazaniu najdogodniejszych gościńców kupieckich do otworzenia handlowi francuzkiemu stosunków z Sudanem, na dowód zaś najlepszych swych chęci ku narodowi tuaregskiemu, tenże zarząd, skoro rzeczone gościńce będą należycie ustalone, przyjmie na siebie wydatki na ich ulepszenie ku korzyści wspólnéj, bądź to przez prace sztuki, bądź przez wykopanie nowych studni lub przywrócenie do dobrego stanu dawniéj już istniejących.

Po przyjęciu niniejszéj umowy przez zgromadzenie naczelników tuaregskich i podpisaniu umawiających się dla uroczystéj rękojmi jéj wykonania, tak w czasie obecnym, jako i na przyszłość, wygotowany zostanie akt po francuzku i po arabsku, mający znajdować się w ręku każdéj z obu umawiających się stron.

Algier, 22 września 1862 roku.

Jenerał-gubernator, marszałek Pellissier, książe Małachow.

Niniejszy traktat został uroczyście przyjęty w imieniu wszystkich pokoleń azguarskich i szejka Khenukhen, przez szejków Ameur, Elhadż, tudzież Otmana-ben Elhadż-Beszir, na to wysadzonych, którzy w naszéj obecności położyli swe podpisy u spodu tekstu arabskiego, mające służyć za rękojmię tego przyjęcia.

Ghadames, 26 listopada 1862.

H. **Mircher** dowódzca szwadronu jeneralnego sztabu. L. **de Polignac**, kapitan jeneralnego sztabu.

Za wierność odpisu: Jenerał dywizji, pod-gubernator Algierji E. de Martimprey.

W artykułach dodatkowych zastrzeżono, że zgodnie z dawnemi podaniami, na których polegają stosunki handlowe między stanami północno amerykańskiemi i rozmaitemi odłamami Tuaregów, rodzina Szeika Elhadż i Khenukhena będzie miała obowiązek czuwania nad zupełném bezpieczeństwem karawan algierskich w przechodzie przez cały kraj azguerski. Wszakże oddzielne zwyczaje rękojmi handlowéj istniejące dziś między innemi rodzinami Azguerów i rozmaitemi odłamami pokoleń Szambaa i Suf pozostaną w swéj mocy. Za te rękojmie bezpieczeństwa, karawany francuzkie lub algierskie ciągnące do Sudanu, płacić mają szejkowi Khenukhen lub jego umocowanym, albo nakoniec dziedzicom jego władzy politycznéj myto później umówić się mające między marszałkiem jenerał-gubernatorem i szejkiem.

Spory mogące zdarzyć się między kupcami i strażą tuaregską, sprawiedliwie i polubownie przez szejka, lub jego przedstawiciela według podań istniejących w kraju rozstrzygane być mają.

Szejk Elhadż i Khenukhen, tudzież inni naczelnicy polityczni kraju azguerskiego obowiązują się za powrótem swoim do Rhactu, korzystając z dobrych stosunków istniejących między nimi i naczelnikami pokolenia Kellui zapewnić kupcom francuzkim i algierskim najlepsze przyjęcie przez to pokolenie, w tym celu, aby karawany francuzkie i algierskie, mogły ze wszelkiem bezpieczeństwem przebywać kraj zwany **Air**.

Dziennik paryski **Temps** nwiadamia: że składka na rzemieślników bawełnicznych wynosiła w dniu 9 marca 1,393,126 fr. 14 cent.

Paryż 9 marca. Według listu pisanego do dziennika **Indépendance belge** rozbiegła się wieść, że władza dyplomatyczna miała być odebraną jenerałowi Forey w Meksyku i znowu przywróconą hr. Dubois de Saligny. Zdaje się, że ta pogłoska ma źródło w niecierpliwości, z jaką Francuzi patrzą na powolność działań jenerała Forey. Jenerał Woll, rodem Francuz, który był w służbie meksykańskiéj, lecz później wrócił w szeregi francuzkie i przybył do Paryża, gdzie przedstawiał się cesarzowi, świeżo odpłynął do Vera-Cruz na parostatku **Florida**. Niektórzy twierdzą, że Napoleon III poruczył mu poufne posłannictwo. Dla zbicia wieści o zaniechaniu wyprawy meksykańskiéj, dosyć przytoczyć, że rząd zawarł z jednym z właścicieli ziemskich w Costa-Rica umowę, o dostarczenie dla wojska 2,000 mułów, które mają być oddane we dwa miesiące.

Przedsiębierca odpłynął do Vera-Cruz parostatkiem dnia 17 lutego. Weźmie on w tym ostatnim porcie statek przewozowy, na który zabierze w Costa-Rica pierwszy oddział tych zwierząt jucznych.

Wczoraj na dorocznéj uczcie braterstwa helweckiego p. Kern prezydujący, po kilku słowach serdecznych o cesarzu, najotwarciéj uwielbiał dobrodziejstwa zasady swobodnéj wymiany towarów i oznajmił, że traktat handlowy między Francją i Szwajcarją blizki jest zawarcia.

— Projekt uchwały senatu o Algierji złożony został dziś na stole wysokiéj izby. W przyszły piątek wyznaczona będzie kommisja na jéj rozbiór.

— Zebranie wyborcze odbyte wczoraj u p. Carnot nie nosi stanowczego znamienia; wszystko ograniczyło się tylko na rozmowach. Kandydatury p. Emila Ollivier, a nadewszystko p. Picard najchętniéj były widziane. Co zaś do współzawodnictwa między kandydatami demokratycznemi, zdaje się, że wszystko załatwi się polubownie, odłożono bowiem ten przedmiot do liczniejszego zebrania się mężów politycznych.

— Dzisiejsze posiedzenie ciała prawodawczego byłoby zupełnie bezbarwne, gdyby projekt do prawa upoważniającego miasto Dijon do podwyższenia poboru od przywozu żywno-

---

pokryte pierścieniemi— koszula spięta była drogiemi guzikami.

— Czyś go potém nie widziała?

— Nigdy! nie poznałabym go nawet teraz. Był to bardzo przystojny, młody człowiek, tak jak i pan wysoki, tylko szczuplejszy. Trzymał się prosto jak żołnierz. Afi nazywała go kapitanem, jednakże raz się przyznał, że on jest tylko....

— Porucznikiem może?....

— Tak jest— powiedziała służąca— porucznik Torn. Tegoż wieczora, o którym panu mówiłam, przechodząc przez kuchnię stracił on chustkę. Chusteczka była cieniutka, batystowa i naperfumowana ambrą. Podjęłam; ale Afi wyrwała mi ją z rąk i podbiegając do drzwi zawołała kapitana i oddała mu. Po wyjściu jego zrobiła mi scenę, obwiniając mnie, żem przeszkodziła ich rozmowie. Tegoż samego wieczora, widziałem Ryszarda Gar snującego się koło domku, jakby podglądał swego rywala i czekał jego odjazdu. Wówczas przyszło mi na myśl, że to będzie ze wstydem dla mojéj siostry. W tydzień potém spełnioném zostało zabójstwo.

Widzenie się Ryszarda z matką było bardzo krótkie, dla tego, że się oboje lękali służby.

Pani Gar i Barbara stały zapłakane w oknie i patrzały jak odchodził, oświecony blaskiem księżyca.

VII.

Pewnego pięknego poranku, w miesiącu lipcu o godzinie ósméj zrana zaczęto dzwonić w wielki dzwon East-Linskiego kościoła i zaraz po nim zaczęło się dzwonienie, którém w całéj Anglji obchodzą niedzielę.

Przy pierwszym dźwięku tego harmonijnego odgłosu dzwonów, panna Kornelja wyszła ze swego sypialnego pokoju, w rannym szlafroczku, trochę odmiennym od tego, jaki zwykle w sobotę nosiła. Tym razem miała na sobie muślinową suknię, zaledwo dochodzącą do kostek, na wierzch zaś włożyła cóś w rodzaju kaftanika i podpasała się grubym sznurkiem, który z węzłami spadał fantastycznie na suknię.

W takim stroju rozbudziła naprzód swego niewyspanego brata i zaszła do jadalnego pokoju. Pokój ten był od ulicy. Wszystkie jego okna zawieszone były firankami śnieżnéj białości. Śliczny obrus pokrywał stół, na którym stało błyszczące srebro. Ale głupstwa takie wcale nie zadawalniały panny Kornelji. Miała ona argusowe oczy i nic nie uszło jéj uwagi. W téjże chwili zauważała, że pokój nie był dość czysto wymieciony; pobiegła zaraz do kuchni, zaczęła gniewać się na Joice za nieporządek. Głos dzwonu przerwał jéj mowę.

— Czego chcesz?— spytała Kornelja służącego, który wchodził do kuchni.

— Pan dzwoni. Muszę mu zanieść ciepłéj wody.

— Obejdzie się i bez niéj. Śniadanie gotowe; czekać dłużéj nie mogę. Później się ogoli.

Zmuszony golić się zimną wodą, Carlisle zszedł do jadalnego pokoju, gdzie musiał wysłuchać skarg na **wypędzoną kucharkę**, za to, że ta nie przygotowała w sobotę wieczór obiadu na niedzielę. Panna Kornelja nie pozwalała służącym pracować w niedzielę. Carlisle słuchał jéj z roztargnieniem, i zaczął przysłuchiwać się dzwonieniu we wszystkie dzwony w kościele ś-go Judy. Zdawało się, że wesołe ich dźwięki mówiły o szlubie lub innéj wielkiéj uroczystości.

— Coby to znaczyć miało?— zapytał Carlisle, wstając od stołu.

— Albożeś nie zgadł?— odrzekła Kornelja — to znaczy, że dzwonią na cześć lorda Mount-Severn.

Winniśmy powiedzieć, że East-Line należy już do Carlisla, kupił je z ruchomością. Świat nie wiedział jeszcze o zmianie właściciela, dla tego, że umowa zrobiona była na mocy tajemnego aktu, między Carlislem i Mount-Severnem. Czy to dla tego, że hrabia chciał odwrócić podejrzenia, czy, że chciał się z majątkiem, który tak lubił, pożegnać, dość, że wyprosił u Carlisla pozwolenie, przepędzić w East-Line dziesięć albo piętnaście dni.

Carlisle rozumie się, że się zgodził na tę prośbę i lord Mount-Severn, z córką i liczną usługą przyjechał do zamku swoich przodków.

Dla mieszkańców East-Line, przyjazd hrabiego był dniem uroczystym, dla tego, że się trzymali arystokratycznych zwyczajów i spodziewali się, że hrabia zabawi u nich długo. Zrobili więc wiele przygotowań na jego przyjęcie. Panny i mężatki odnowiły stroje i nie jedna zniosła za to rodzicielskie swary. Barbara była w ich liczbie.

Po skończonych przygotowaniach do obiadu, panna Carlisle w towarzystwie brata poszła do kościoła. W chwili, kiedy wychodziła z domu, spotkała prześliczną pannę w blado-różowym kapeluszu i z takiegoż koloru parasolikiem.

— Jaka śliczniutka!— zawołała panna Kornelja, poznając Barbarę.— Barbara nie wątpiąc, że zrobiła dobre wrażenie, podbiegła do niéj i ścisnęła ją i Archibalda za rękę.

— Piękniejszą jesteś od promieni słonecznych — mówiła Kornelja,— i ja nie mogę pojąć, jak może twój ojciec gniewać się na ciebie.

— Nie będę jedną z pierwszych piękności w kościele — odpowiedziała Barbara, i rumieniąc się, utkwiła swoje błękitne oczy w Carlisla.—Wszak wiecie, że hrabia z córką będzie na mszy.

— A jeśli nie przyjadą!— zawołał Carlisle śmiejąc się, — co na to powiedzą te śliczne kapelusze, te wszystkie pióra kołysane światowemi pomysłami? Jakiż to cios, dla wszystkich tych strojów!

— Albożeśmy w rzeczy saméj nie śmieszne z naszemi zabiegami — rzekła panna Kornelja; — wszak nie możemy iść z nimi na wyścigi, nie mamy nawet śmiałości zrobić wizyty w East-Line? Nie jest to znajomość dla ludzi naszego stanu.

Tylko co weszli i zajęli miejsce swoje w kościele, zaraz wszedł człowiek siwowłosy z pochyloną smutnie głową, stąpał z trudnością, wsparty na ręku młodéj dziewicy. Każdy się odwracał i przypatrywał téj parze. Barbara też spójrzała, ale widząc za nadto zwyczajny strój dziewczęcia, zaraz odwróciła głowę. Podług niéj, zwyczajnéj muślinowéj sukni w liljowe kwiatki, nie mogła włożyć córka hrabiego. A jednak przed osobami temi szedł szwajcar, torując im drogę uderzeniem halebardy o kościelną posadzkę.

— Kto to taki?— spytała Barbara u panny Carlisle.

— To hrabia, z ledi Izabellą.

— Czy być może?— spytała zdziwiona Barbara.— Nie widać na niéj ani koron, ani jedwabiu, nic wcale! Ona skromniéj od nas wszystkich ubrana!

Po mszy, u drzwi kościoła, potworzyły się kółka. Hr. Mount-Severn pomógł Izabelli wsiąść do karety i sam się silił postawić na stopniu swą chorą nogę, w téj chwili postrzegł Carlisla.

— Muszę z panem pomówić — rzekł do niego, ściskając mu rękę — jeżeli pan nie masz lepszego projektu, to jedź pan z nami i bądź naszym gościem.

Ostatnie słowa wymówił z przyciskiem, uśmiechając się smutnie i Carlisle zauważał, że hrabia był wzruszony. Gościem w East-Line! wszakże hrabia Mount-Severn, dzięki swemu marnotrawstwu, sam był już w niém gościem. Carlisle nie mógł tym zaprosinom odmówić. Pożegnał się z Barbarą i Kornelją i wsiadł do powozu, który przejeżdżał pomiędzy tłumami ciekawych stojących od drzwi kościoła ś-go Judy, do końca ulicy.

Barbara ledwie mogła ukryć wzruszenie swoje.

— Jakim sposobem Archibald zaprzyjaźnił się z hrabią?—myślała głośno.—Kiedy poznał Izabellę?

— Archibald zna wszystkich trochę— odpowiedziała Kornelja.— Nieraz w Londynie był u hrabiego i rozumie się spotykał tam córkę jego. Jaka ona śliczna! Nieprawdaż?

Barbara nie odpowiadała. Machinalnie szła zamyślona za Kornelją i wkrótce znalazła się przed stołem, zastawionym młodemi kaczętami i słodkiém ciastem. W tym samym czasie Carlisle siedział u stołu, błyszczącego przedmiotami zbytku, kryształem, chińską porcelaną i srebrem, zastawionym doskonałem winem, wymyślnemi potrawami,— u stołu, koło którego uwijali się słudzy w bogatéj liberji. Hrabia Mount-Severn, nie zważając na zawikłany stan interesów swoich, nie znajdował przyzwoitem, zmniejszyć domowe rozchody. Żył po dawnemu, a ludzie, którzy go znali, bardzo się temu dziwili.

Mount-Severn nie śpieszył kończyć obiadu. Lubił on wypić dobre winko, i choć przyzwyczajenie to było zgubnem dla jego zdrowia, jednak nie myślał odmawiać sobie téj przyjemności.

(Dalszy ciąg nastąpi).